

**Дніпровський державний аграрно-
економічний університет
Дніпровська академія неперервної освіти**

МАТЕРІАЛИ

**7-ї Науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю**

**«Розвиток форм і методів
сучасного менеджменту в умовах
глобалізації»**

Том 2

**07-09 листопада 2019 року
м. Дніпро**

УДК 658
ББК 65.291.21
Р64

Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації:
Матеріали 7-ї Наук.-практ. Інтернет-конф. – Дніпро, 7-9.11.2019: тези
доповідей (Том 2). – Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2019. – 92 с.

Посвідчення УкрІНТЕІ № 564 від 22.11.18

В матеріалах конференції висвітлено передові науково-практичні
результати досліджень, отриманих в галузі менеджменту.

Для студентів, аспірантів, науковців та фахівців.

*Матеріали збірника подаються в авторській редакції та
друкуються мовою оригіналу.*

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, географічних
назв, цитат та інших відомостей несуть автори публікацій.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права»,
при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання
на авторів і видання є обов'язковим.

© Колектив авторів, 2019
© ДДАЕУ, 2019

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Nadhiya Abdulla Development of consulting service for small and medium sized rural agricultural enterprises in the maldives	6
Бербенець О. Потреба ринку в послугах управлінського консалтингу	9
Гаркавий В. Особливості розвитку сільського господарства Південно-Західної Азії	10
Журавель М. Основні проблеми зернової логістики в Україні	12
Карасёв А. Мотивационные процессы при управлении качеством	14
Карасев П. Состояние организации технического сервиса грузового автомобильного транспорта	16
Кравченко Ю. Удосконалення управління логістичною діяльністю в підприємствах АПК	18
Орлова Е. Структура управления автотранспортным предприятием	19
Орловська Ю. Специфічні риси інтелектуальної економіки як орієнтири державного управління її розвитком	22
Савенко О., Кирнос Н. Види інноваційних рішень та складові процесу їх прийняття	24

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Байдак І. Розвиток сільських територій: українські реалії та європейський досвід	26
Бережецька С. Розвиток транспортної логістики на підприємствах сільського господарства	28
Вдовичак Т. Система управління персоналом в аграрних підприємствах	29
Застава І. Міграція трудових ресурсів: причини і наслідки	31
Миронова О. Вдосконалення управління бізнес-процесами на підприємствах АПК	33
Помазан Л. Особливості логістичної діяльності сільськогосподарських підприємств	36

Скубченко Д. Податковий менеджмент, як інструмент оподаткування доходів фізичних осіб в Україні	38
Ситенко Я. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку насіння кукурудзи в Україні	40

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Байдак І. державна політика підтримки розвитку сільських територій: європейський та український досвід	42
Вільхова Т. Напрями удосконалення екологічної політики в галузі рослинництва в Україні	44
Павленко О. Зарубіжний досвід політичної модернізації	46
Пецоляк М., Байдак І. Теоретичні основи регулювання земельних відносин в населених пунктах	49
Плотницька А. Правові засади взаємодії державного управління і політичної модернізації в Україні	52
Пугач А. Удосконалення взаємодії державного управління і політичної модернізації шляхом залучення громадськості до управління суспільством	54
Сиченко В. Реформування організаційних структур в державному управлінні екологічною безпекою у галузі рослинництва	57
Сичова М., Тарасенко В. Зарубіжний досвід управління земельними ресурсами та можливості його використання в Україні	59

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Дудник Д. Організаційно-економічний механізм розвитку сільськогосподарської кооперації	63
Єременко С. Передумови створення кооперативних структур в сільському господарстві	65
Кращенко О. Ефективність сільськогосподарської споживчої кооперації	66
Максименко С. Кооперація виробників сільськогосподарської продукції малих форм господарювання	68
Рогоза Р. Оцінка економічної ефективності кооперації	69

Руденко Ю. Категоризація садиб в сфері сільського туризму в Україні	71
Рудницька К. Економіко-організаційні аспекти розвитку кооперації в Україні	73
Семенко В. Перспективний розвиток сільськогосподарської кооперації в Україні	75
Соломонов В. Сучасний стан та перспективи розвитку обслуговуючої сільськогосподарської кооперації в Україні	76

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Альошина Т. Особливості формування кадрової політики підприємства	78
Воловик І. Клієнтоорієнтований підхід в діяльності закладів вищої освіти	80
Миронова Р. Необхідність інституційних перетворень в освітній сфері	83
Радіонова Т. Державне управління проблеми різноманіття зразків документів про освіту у світі	86
Швидун Л. Моніторинг як засіб модернізації освітнього менеджменту	88

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF CONSULTING SERVICE FOR SMALL AND MEDIUM SIZED RURAL AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE MALDIVES

NADHIYA ABDULLA, post-graduate student in “Management”
Dnipro State Agrarian and Economic University

The agriculture sector is prominent in the livelihoods of the rural population of Maldives. The agricultural small and medium sized enterprises (SMEs) plays an important role in food and nutrition security, especially for those who are residing in the rural areas, creating job opportunities ,economic growth and contributing to a stable social environment. According to MoFA, 2012 report it is estimated that 7,000 farmers are actively engaged in agricultural sector supporting a large group of rural families [6]. Recent statistic also indicates a slow but steady growth in the agriculture sector contributing 1.6 percent of GDP [6]. Ministry of Economic Development in close collaboration with Asian Development Bank and Islamic Development Bank are trying to overcome the constraints faced by the SMEs in Maldives working towards a sustainable economic growth model by providing financial schemes, interventions on improving business environment and increasing access to Business Development Service [4].

However, the Maldives agricultural community which is mainly based on field crops, such as sweet potatoes, taro, cassava, chillies, watermelons, papaya eggplant, green leaves cabbage, gourds, and pumpkins and seasonal crops such as mango, breadfruit and are challenged by the shortage of land, labor with appropriate technical skills, capital investment, limited market access and gender disparity [1,2 ,7]. Above all the challenges the most pronounce challenge the rural agricultural communities face is the nuance of the taxation policy and heavy regulatory burdens which neither favors business start-ups nor well-established ones [1, 2]. According to Maldives Inland Revenue Authority 2019 report (MIRA) the strength to produce revenue for the state from the agriculture and farming have dropped significantly so far in 2019 [3].

Reflecting on the challenges faced by these SMEs of the agricultural communities it is clearly evident that the Agricultural Ministry of Maldives as well as the Ministry of Economic Development of Maldives (MED) need providing necessary consultancy services such as guidance and support to the rural community farmers, the ones which are most in need of advice. The

Business Development Service of the MED which is stationed centrally in Male' and regionally in two islands have limited outreach to farmers and is ad hoc [4].

Studies shows that SMEs are crucial for an inclusive economy and strongly contributes to the economic growth of the country driving towards the target achievements of the sustainable socio-economic development sector [8]. Therefore, it is crucial to a country like Maldives to understand how the economically well-established countries such as United States of America and Ukraine support the rural agricultural SMEs to develop as a business and contribute to the economic growth of the country.

The USDA National Institute of Food and Agriculture Extension gives insight on how the rural agricultural communities could be guided and consulted. Unlike the Business Development Service of the Maldives who merely provide training and information to the farmers who could only reach to their service, the USDA Extension address agricultural challenges by investing and advancing the agricultural research, education and solving societal challenges. Extension not only provide trainings to the farmers, but also educate farmers on business operations modern agricultural science and technologies contributing to the success of countless farms, ranches, and rural business. Extension contributes immensely in achieving the sustainable developments goals such as improving the lives of consumers and families through nutrition education, food safety training, and youth leadership development [9]. These strategies adopted by the Extension could be integrated in to the business development consulting service of Maldives to meet the challenge of lack of agricultural labor with appropriate technical skills in farming as well as in business operations. Extension educators use modern technology to disseminate knowledge and tools to outreach rural farming communities. Cooperate extension services are conveniently located in local government buildings to provide research based knowledge to the economic and environmental well-being of families, communities and agriculture enterprises [9]. Similarly, such services could be established in the local government offices of Maldives islands such as the council offices of each island to ensure that the SMEs of the most rural communities are outreached.

USDA Extension in the light of research activities guides agricultural enterprises to adopt sustainable agricultural methods [9]. Sustainable agricultural method such as hydroponics could be alternative to a country like Maldives, which has limited agricultural land. As Extension, business development service could equip rural agricultural communities with knowledge and skills required to adopt hydroponics method in growing fruits and vegetables. In Maldives, there are two islands, which have developed hydroponics method of agriculture and thus more communities could be encouraged to adopt this method of agriculture for the growing demand and for cost-efficient solutions to the problem of supplying fresh produce to the ever-increasing population of the Maldives [5]. USDA Extension carries out on – going researches to gain knowledge how to meet the challenges faced by the

agricultural communities. This knowledge is then shared with the people who needs most [9]. Similarly, the business development service of the Maldives needs to carry out research activities and explore on how the potential of the well- established Maldivian commercial outlets for the market could be explored fully in order to profit the agricultural enterprises of the rural communities.

Consultancy and support should be given to the SMEs as financial advisory support including economic incentives, insurances, loan schemes and subsidies. Education and training programs should be geared towards inclusion of disadvantaged groups which includes women through effective communication tools, positive discrimination and accessibility measures, in order to increase their contribution as well as their profit share at all stages of the value-chains in the sector. As similar to USDA Extension, business development service should carry out research on how the taxation policy and heavy regulatory burdens stops from using government grants and loans and how this could dealt by designing policies which will encourage private commercial banks to lend to SMEs in dire need of concrete funding and government insurance for the recovery of possible bad debts and concessionary interest rates for the agricultural SMEs.

As a whole, Ministry of Fisheries & Agriculture of Maldives need to develop consultancy service which carries out research and education programs as USDA Extension, to gain knowledge and skills required to concentrated in increasing farm productivity and lowering production costs through adoption of appropriate technologies that will expand the production frontier of the Maldivian agriculture.

References:

1. Azad Dhomum, Z,M & Sambajee, P 2015, "Government and SMEs in the Maldives and Mauritius", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, vol. 9 No. 4: 259-281
2. Food and Agriculture Organization. (2012, December). Maldives Country Programming Framework 2013 - 2017. Retrieved October 13, 2019, from Food and Agriculture Organization of the United Nations: <http://www.fao.org/3/a-bp579e.pdf>
3. Ministry of Economic Development Republic of Maldives. (2019) available at: <http://www.trade.gov.mv/page/sme-development> (accessed 13th October 2019)
4. Ministry of Fisheries & Agriculture of Maldives. (2019) available at: <https://www.seafoodsummit.org/ministry-of-fisheries-agriculture-maldives/> (accessed 13th October 2019)
5. Office of the FAO Representative for Srilanka and Maldives Colombo, Sri Lanka, Food and Agriculture Organization: Maldives Country Programming Framework, December 2012.

6. Premaratne, S.P & Kudaliyanage, G 2016, "Issues, Challenges and Prospects of Women-owned Small and Medium Scale Enterprises in Maldives", *International Journal of Scientific and Research Publications*, vol. 6, no. 9
7. Sin, A & Nowak, C 2014, " Consultancy Services for Rural Development Funda-A Comparative Study Between Romania and Poland, *National Institute for Economic Research "Costin C. Kirițescu", Romanian Academy*, vol.22, pp. 742-746
8. United States Department of Agriculture: National Institute of Food and Agriculture, (2019) available at: <https://nifa.usda.gov/extension> (accessed 13th October 2019)

ПОТРЕБА РИНКУ В ПОСЛУГАХ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

ОЛЕНА БЕРБЕНЕЦЬ, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ускладнення ринкової ситуації, динамічність розвитку ринку, посилення конкуренції, розвиток нових технологій управління потребують від підприємств та організацій прийняття більш зважених управлінських рішень, інноваційного мислення, підвищення компетентності персоналу. Помічниками з цих питань можуть виступати консультанти, які покликані сприяти розробці і ухваленню як стратегічних, так і тактичних рішень керівників і фахівців підприємств і організацій у галузі управління, економіки, маркетингу.

Управлінський консалтинг – це професійна діяльність, яка полягає в наданні незалежних порад і допомоги щодо питань управління, включаючи визначення і оцінку проблем і можливостей, рекомендацію відповідних заходів і допомогу в їх реалізації.

Метою консалтингу є системна розробка і проведення комплексу змін для переходу компанії клієнта із стану початкового в стан бажаний. Управлінський консалтинг направлений на допомогу у вирішенні проблем, пов'язаних з організацією управління складними системами в різних сферах діяльності, зокрема стратегічному плануванні; управлінні бізнесом, бізнес-процесами, персоналом, виробництвом; маркетинговою, фінансовою діяльністю тощо.

Праця консультанта має свою специфіку, яка потребує бути на декілька кроків попереду клієнта, володіти новітніми методами, технологіями. Вона заснована також на вмінні налагоджувати ефективні комунікації і співпрацю з клієнтами, вмінні передавати свої знання клієнтові в процесі навчання персоналу, застосовувати ті моделі і методи

аналізу і вирішення проблем, які потребує ситуація. З цією метою виникає потреба в більшій кількості таких фахівців.

Клієнтам все частіше потрібні складніші, комплексні маркетингові рішення, зокрема маркетингові програми розвитку бізнесу в регіонах, галузеві і продуктові маркетингові стратегії. Розвиток маркетингового консалтингу свідчить про визнання ролі маркетингу як основного інструменту ефективної конкуренції.

Також попит на консультаційні послуги по управлінню персоналом пов'язаний з необхідністю підбору персоналу в різних галузях економіки.

Зростання промислового виробництва сприяло розвитку консалтингу в галузі виробництва. Сукупний дохід від цього виду діяльності збільшився на 36 %. Консультаційні послуги в цьому сегменті стають потрібними у зв'язку з повним завантаженням виробничих потужностей, модернізацією і розширенням виробництва. Це приводить до появи завдань по збільшенню продуктивності устаткування, оптимізації операційної діяльності. Окрім цього відмічено прагнення клієнтів до зниження собівартості продукції, а залучення консультанта дозволяє оперативно виробити конструктивні рішення і значно скоротити матеріаломісткість і енергоємність продукції.

Основними причинами звернення до консультантів є: невизначеність ситуації; необхідність в кваліфікованих порадах на початку розвитку бізнесу; проблема, що виявлена, носить комплексний, системний характер; існують розбіжності в поглядах на проблему і шляхи її рішення усередині компанії; потреба скористатися знаннями і досвідом консультанта на додаток до власних можливостей; необхідність в отриманні оперативної і кваліфікованої допомоги в критичних або життєво важливих ситуаціях; наявність у консультантів спеціальних методичних і технологічних знань й інструментарію; необхідність в навчанні у процесі консультацій.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ АЗІЇ

ВАЛЕРІЙ ГАРКАВИЙ, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Територіально Передня Азія охоплює азійську частину Кіпру (її також відносять до Європи) та Туреччини, Грузію, Вірменію, Азербайджан, Іран, Ліван, Сирію, Йорданію, Ізраїль, Палестину, Ірак, Кувейт, Синайський півострів Єгипту, Саудівську Аравію, Ємен, Катар, Оман, ОАЕ, Бахрейн, частково Афганістан.

Західна Азія є синонімом Передньої Азії, але використовується здебільшого як політичний термін. Політична Західна Азія охоплює ту ж

саму територію, але іноді без Грузії, Вірменії, Азербайджану (їх відносять до Європи) і Туркменістану (їх відносять до Центральної, або Середньої Азії). Аравійський півострів і Межиріччя також поєднують у Південно-Західну Азію.

У рельєфі регіону більшу частину півночі займають гори. Це субтропічний і тропічний пояси. Тут багато тепла, але одночасно це одна з най посушливіших територій світу. Атмосферні опади можливі тільки на плоскогір'ях і в гірських долинах. Ґрунти бідні на гумус і зазнають ерозії і засолення. Лісів майже немає. Переважна частина території використовується як грубі пасовища. Сільське господарство є найважливішим сектором зайнятості населення (крім Ізраїлю, Лівану, ОАЕ, Кувейту), але продуктивність його дуже низька через малоземелля і значну орендну плату за землю і воду. Зрошувальних земель багато, але іригаційні системи переважно примітивні. Низька продуктивність сільського господарства зумовлена передусім незадовільним технічним і технологічним забезпеченням, переважанням до індустріальних форм виробництва, складними природними умовами. У 70 – 80-ті роки ХХ ст. в країнах регіону з метою стимулювання фермерського сільськогосподарського виробництва було проведено аграрні реформи (ліквідовано велику земельну власність, встановлено максимум володіння землею на одну особу або сім'ю). здійснювалася політика сприяння кооперативному рухові. Але у зв'язку з непослідовністю реформи не дали очікуваної ефективності.

Провідним у сільському господарстві є рослинництво. У структурі вартості продукції переважає землеробство, хоча на нього припадає лише 5-7% земельного фонду. Богарне (незрошуване) землеробство ведеться екстенсивним методом. Зрошуване (поливне) землеробство переважає в оазисах і є трудоінтенсивним. Головні зернові культури: рис, пшениця і ячмінь. У світі регіон виділяється виробництвом овочів і фруктів, горіхів, винограду, фініків, бавовни, тютюну. Тваринництво, переважно відгінно-пасовищного типу, спеціалізується в основному на розведенні овець і кіз. Висока частка віслюків і верблюдів. Народи регіону здавна розводять коней. Практично відсутнє свинарство.

Особливості харчування єврейського народу є передумовою розвитку птахівництва (переважно курей та індичок). Хоча сільське господарство є важливою сферою економічної діяльності в регіоні, останніми десятиріччями майже всі країни відчувають гостру нестачу основних продуктів харчування, що зумовлює посилення їх залежності від світового ринку. Країни Південно-Західної Азії імпортують зерно, олію, цукор, чай, продукти тваринництва. Рівень самозабезпечення м'ясом становить 40%, молоком 27%.

Характер і структура сільського господарства регіону різняться за чотирма природними зонами. Це Аравія, Месопотамія, Передньоазіатські нагір'я та Узбережжя північного заходу. Аравія складається з слабо

заселених пустель і напівпустель. Традиційними формами використання її земельних ресурсів є кочове скотарство (верблюди і дрібна худоба) та землеробство оазисного типу. Єменська кава сорту “мокко” вважається однією з найкращих у світі, але виробляють та експортують її мало. Месопотамія – межиріччя Тигру та Євфрату, є одним з найдавніших регіонів поливного землеробства на земній кулі. Головною культурою є пшениця. Нижня Месопотамія відома фініковими пальмами та експортом фініків. Передньоазіатські нагір'я (Анатолійське, Вірменське, Іранське) зосереджують понад 70% населення регіону і приблизно таку ж частку сільськогосподарського виробництва. Тут також є зрошувані оазиси, особливо в Ірані та Афганістані, але найхарактерніша особливість цієї території – наявність богарного землеробства. Нагір'я – батьківщина пшениці. Анатолійське нагір'я в Туреччині, Азербайджан і Хоросан в Ірані, Бактрійська рівнина в Афганістані – відомі зернові райони. Нагір'я – важливий район вирощування також дрібної рогатої худоби. На експорт ідуть каракуль з Ірану і Афганістану та мохер (вовна ангорських кіз) із Туреччини. Традиційний експорт зони включає килими кустарного виробництва з місцевої вовни. Узбережжя північного заходу (Середземного моря – в Ізраїлі, Лівані, Сирії, Туреччині і на Кіпрі; Мармурового і Чорного морів – у Туреччині; Каспійського моря – в Ірані) є важливою сільськогосподарською зоною регіону. Прибережні низовини, що прилягають до півдня Каспійського і Чорного морів, мають клімат вологих субтропіків, для решти характерний типовий середземноморський клімат. Узбережжя густо заселені, тут широко практикується штучне зрошення і переважають трудоінтенсивні методи виробництва. Набір культур є типово середземноморським. Узбережжя – головний експортер сільськогосподарської продукції з регіону на світовий ринок. Головна експортна культура – цитрусові. На Каспійському і Чорноморському узбережжях культивують для місцевих потреб чай.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОВОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

М. ЖУРАВЕЛЬ, студент гр МгМТз 18

Науковий керівник Шпортюк Н.Л. к.держ.упр., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Розглянемо основні проблеми, що впливають на таку високу вартість логістики експорту зернових в країні, і найбільш оптимальними їх рішеннями є наступні. Проблема 1: недостатня кількість інвестицій у логістичну інфраструктуру. Перепоною здійснення інвестицій є нераціональне управління державними активами у сфері логістики АПК, а також нераціональне державне регулювання. Для вирішення проблеми доцільно усунути надмірне державне регулювання та корупцію в

державному секторі. Проблема 2: нерозвиненість річкових перевезень та недостатнє використання річкового транспорту – в даний час лише 3 % від загального обсягу транспортування зернових в Україні здійснюється річками. Найбільш придатною для транспортування зернових в Україні є річка Дніпро, яка має чудові можливості забезпечити відносно надійний і дешевий шлях для доставки зерна від виробника до українських портів на Півдні. Тому державі доцільно інвестувати у розвиток річкової транспортної інфраструктури і провести такі заходи: – поглиблення русла річки у мілких місцях, що дозволить проводити судна більшого тоннажу; – подовжити період навігації у зимовий, критичний для експорту зернових період року (листопад – травень), зважаючи на останні зміни погодних умов; – реформувати систему навігації до сучасних стандартів, оптимізація роботи шлюзів та розвідних мостів; – прибрати бар'єри для доступу іноземних судів у внутрішні води України через спрощення дозвільних процедур та зниження тарифів на послуги з навігації.

Проблема 3: незадовільний технічний стан залізничного транспорту, зокрема, велика зношеність парку вагонів, несправедливе державне регулювання процесу перевезень. Сьогодні залізничні перевезення займають домінуючу частку (близько 60 %) у загальних обсягах перевезень зернових. Розподіл і використання вагонів УЗ відбувається у непрозорий спосіб. Очевидно, що правила і тарифи використання залізничної інфраструктури мають бути однаково прозорими для всіх перевізників, а управління залізничною інфраструктурою – відокремлене від надання послуг з перевезення вантажів в рамках реформи цього державного монополіста. Це дозволить приватним перевізникам створити власний парк хоперів і конкурувати на ринку перевезень зерна, пропонуючи дешевші і якісніші послуги аграрним виробникам. Проблема 4: неефективне використання інфраструктури зі зберігання та перевалки зерна, що є ключовою проблемою в логістиці зерна в Україні.

На сучасному етапі розвитку логістики АПК в Україні, важливу роль відіграє зернова логістика. Зернова логістична система як необхідний елемент функціонування ринку зерна потребує модернізації наявних та введення у дію нових потужностей. Для цього необхідна виважена інвестиційна політика зацікавлених суб'єктів господарювання та державна підтримка. Оскільки розвиток зернової логістичної інфраструктури забезпечує створення робочих місць, доданої вартості продукції, що призводить до збільшення надходжень у державний та місцеві бюджети. Таким чином, спільними зусиллями логістична інфраструктура в ближчій перспективі відповідатиме потребам ринку.

Список використаних джерел:

1. Левкин Г. Г. Логистика в АПК : учебное пособие / Г. Г. Левкин. 2-е изд. – Москва : Берлин: Директ-Медиа, 2014. – 245 с.

2. Маслак О. Розвиток зернової логістики в Україні / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2016. – № 14 (333). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/5898-rozvytok-zernovoii-logistyky-v-ukraini.html>.

МОТИВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ ПРИ УПРАВЛЕНИИ КАЧЕСТВОМ

АЛЕКСЕЙ КАРАСЁВ, к.е.н., доцент

Псковский государственный университет

Понятие «мотив» часто используют для обозначения таких психологических явлений, как стремление, желание, замысел, боязнь и др., которые отражаются в человеке в виде готовности к деятельности, ведущей к определенной цели. Деятельность человека направляется множеством мотивов, совокупность и внутренний процесс взаимодействия которых называется мотивацией. Мотивация тесно связана с самыми различными потребностями человека, она проявляется при возникновении необходимости, недостатка в чем-либо.

Мотивация - это побуждение к деятельности совокупностью различных мотивов, создание конкретного состояния личности, которое определяет, насколько активно и с какой направленностью человек действует в определенной ситуации.

Процессы мотивации могут иметь различную направленность – достичь или избежать поставленной цели, осуществить деятельность или воздержаться от нее, что сопровождается переживаниями, положительными или отрицательными эмоциями (радость, удовлетворение, облегчение, страх, страдание). Мотивации сопутствует определенное психофизическое напряжение, т. е. состояние возбуждения, прилив или упадок сил.

Цель и мотив не совпадают. Например, у человека может появиться цель - сменить место жительства, а мотивы могут быть различными: улучшить свое положение; сменить круг общения, приблизить место работы к месту жительства; жить рядом с родными и т.д. Часть мотивов может не осознаваться человеком.

Принципиально различают две формы мотивации - внешнюю и внутреннюю.

Внешняя мотивация - это средство достижения цели, например, заработать деньги, получить признание, занять вышестоящую должность. При этом она может использоваться в двух направлениях: как стимул при ожидании преимуществ – принцип надежды; как средство давления при ожидании недостатков – принцип страха. Внешняя мотивация

непосредственно влияет на поведение, но эффективность ее действия ограничена, пока она воспринимается в качестве стимула или давления.

Внутренняя мотивация - это понимание смысла, убежденность. Она возникает в том случае, если идея, цели и задачи, сама деятельность воспринимаются как достойные и целесообразные.

Значение внешней мотивации для работы велико. Внутренняя мотивация в современном мире производства приобретает все большее и большее значение. Она важна из-за ее долговременного влияния на результаты труда и отношение к работе. Ее влияние тем сильнее, чем выше и разнообразнее требования к содержанию работы, чем больше ему соответствует внутреннее состояние человека.

Внешняя мотивация должна выполнять на начальном этапе роль опоры для создания системы эффективного труда. Ее можно также рассматривать как дополнительный поддерживающий стимул в период консолидации. Однако долговременная мотивация и эффективные изменения в поведении сотрудников достигаются только при условии создания внутренней мотивации.

Внедрение системы качества на предприятии часто бывает ориентировано исключительно на получение сертификата, которое является для них стимулом. После решения этой задачи снижается интерес и стремление к поддержанию системы качества на предприятии. Аналогичная ситуация возникает при сокращении ожидаемого преимущества, например, кратковременного возрастания затрат или уменьшения числа заказов. Происходит ослабление усилий, и поведение, ориентированное на улучшение качества продукции или услуг, изменяется.

Это вполне справедливо и для сотрудников. Если преимущества, например премии, служебные автомобили и заграничные командировки, исчезают или к ним просто привыкают, то активность деятельности снижается, а необходимое поведение будет все хуже и хуже.

Внешняя мотивация может, таким образом, действовать только кратковременно и периодически как побуждающее или вспомогательное средство. Реальную пользу для системы качества может принести только создание внутренней мотивации на предприятии. Создание внутренней мотивации в значительной мере связано с процессами осознания и сопереживания. При этом большое значение придается деятельности руководителей всех уровней иерархии и аудиторов. Сложная задача - создать внутреннюю мотивацию и сохранять ее. Необходимо сформировать убежденность в том, что она целесообразна и значима для предприятия и сотрудников, выработать у последних чувство ответственности и стремление к активному участию в ее реализации.

Можно привести некоторые общие принципы создания и поддержания внутренней мотивации:

- постоянная мотивация порождается работой, которая должна быть привлекательной, иметь творческий характер, требовать от исполнителя ответственности;
- должны быть четко определены, постановка и оценка целей, а также результаты работы;
- мотивацию подкрепляют признание и благодарность за достигнутые результаты;
- хорошими факторами мотивации служат продвижение по службе, планы на будущее и профессиональный рост;
- существенным мотиватором является использование в производстве личных разработок персонала.

СОСТОЯНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ ТЕХНИЧЕСКОГО СЕРВИСА ГРУЗОВОГО АВТОМОБИЛЬНОГО ТРАНСПОРТА

П.И. КАРАСЕВ к.т.н., доцент

Псковский государственный университет

В виду того что, предприятия страны в 1991 году изменили форму собственности, произошел резкий спад в экономики и, соответственно, снизились потребности в грузоперевозках. Это привело к сокращению размера транспортных организаций, которые в среднем насчитывают 5 единиц подвижного состава при общем количестве около 400 тысяч.

Была нарушена производственная база предприятия: часть оборудования пришло в негодность, помещения перепрофилировались.

Существующие авторемонтные организации создают материально-техническую базу, но в силу нехватки капитальных вложений, как правило, она не соответствует требованиям.

Как показал опыт технического обслуживания и текущего ремонта за рубежом, характерна тенденция для заводов изготовителей сосредоточение у себя всех сфер деятельности от производства до утилизации.

Причина столь большой заинтересованности в сохранении контроля над сферой ТО заключается в том, что она является важной статьёй дохода. Практически каждый доллар вложений в организацию ТО, может обеспечить прибыль, которая вдвое больше чем в производство автомобилей. Объем технического обслуживания предприятий-производителей и через дилеров, непосредственно связанных с заводом-изготовителем за рубежом составляет до 50 %, независимыми ремонтными предприятиями – 40 % и собственными силами около 10%.

В стране постепенно складывается структура ТО и ремонта аналогично западной. Заметных успехов в этом направлении достигли

изготовители автомобилей ВАЗ, Москвич, «ИЖ», КамАЗ. Однако объем фирменного обслуживания находится не на должном уровне.

В настоящее время в России заметно повысилась экономическая активность, что привело к росту грузоперевозок и парка грузовых автомобилей.

Высокие темпы автомобилизации в последние десятилетия объясняются большей, в сравнении с другими транспортными средствами, эффективностью и возможностью автономной (независимой от других видов транспорта) работы и мобильностью автомобиля. Как следствие, парк автомобилей и объем перевозок грузов и пассажиров автомобильным транспортом растет значительно быстрее, чем на других видах транспорта.

В условиях глобализации современной экономики в приоритетные направления входит: повышение эффективности предприятий технического сервиса, сокращение издержек на транспортные расходы, обоснование направления развития материально-технической базы как предприятий АТП, так и специализированных предприятий.

Как показали расчеты, только при наличии в АТП 15-20 автомобилей и трудоемкости 9-11,5 тысяч чел.-ч. целесообразно проводить весь комплекс технических воздействий по ТО и ТР на предприятии. Полный комплекс работ только по техническому обслуживанию - на АТП насчитывающих 5-10 грузовых автомобилей и годовой трудоемкостью 2-4 тысячи чел.-ч. Предприятиям с малой численностью автомобилей (до 10-15 единиц) текущий ремонт целесообразно проводить на специализированных предприятиях.

Таким образом, видно, что для поддержания грузовых автомобилей в работоспособном состоянии, необходимо ускорить создание сети станций по ТО и ТР.

В настоящее время основными проблемами рынка технического сервиса грузового автомобильного транспорта являются:

1. Отсутствие комплексного контроля над соблюдением правил технической эксплуатации транспортных средств.
2. Неполное удовлетворение потребностей потребителей услуг по показателям качества оказываемых услуг.
3. Отсутствие системы мониторинга рынка транспортных услуг: не проводится анализ и прогноз развития автопарка и существующей сети исполнителей услуг.
4. Относительно высокая стоимость и низкое качество сервисного обслуживания и ремонта подвижного состава.
5. Малоразвитость рынка грузовых автомобилей.
6. Слабое развитие системы кадрового обеспечения исполнителей автомобильного сервиса.
7. Наличие большого числа различных посредников на рынке.
8. Обоснование численности станций технического обслуживания

грузовых автомобилей

Кадровые проблемы исполнителей услуг предприятиями технического сервиса - заключаются в сложности подбора квалифицированных кадров. Организатор деятельности по техническому сервису должен иметь хорошие знания в области снижения трудоемкости технологических процессов, обеспечения высокого качества выполняемых услуг, снижения себестоимости ТО и ТР.

Комплексное решение обозначенных проблем позволит обеспечить формирование и дальнейшее развитие цивилизованного рынка сервисных услуг. В современных условиях к числу основных целей и задач успешного функционирования рынка услуг сервисного обслуживания автомобилей можно отнести обеспечение высокой рентабельности, качества выполнения услуг, конкурентоспособности и инвестиционной привлекательности этого сектора экономики.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Ю. КРАВЧЕНКО, студентка гр. МгМТз-1-18

Науковий керівник Шпортюк Н.Л. к.держ.упр., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Актуальність теми дослідження зумовлено необхідністю пошуку нових механізмів управління логістичною діяльністю підприємств АПК. Динамічний розвиток ринкових процесів в Україні, реформування усього комплексу виробничих відносин вимагають створення принципово нової системи управління підприємствами АПК.

Однією з основних проблем логістики є підготовка та сертифікація спеціалістів. Практика проведення аудитів логістичних підприємств в Україні показала, що в цій сфері діяльності персоналу не вистачає спеціальних знань з побудови та оптимізації процесів логістики. Брак співробітників в цій сфері пов'язана більшою мірою з високим рівнем вимог до професійної підготовки, що обумовлено широтою розв'язуваних ними питань. Від професіонала в логістиці чекають не тільки практичних навичок і досвіду вирішення логістичних завдань, а й наявності систематизованих знань в галузі математичного моделювання та статистичного аналізу, розуміння бізнес-процесів на підприємстві і володіння управлінськими методиками. Крім цього для успіху в логістиці та управлінні ланцюгами поставок важливі особисті якості, ініціативність і вміння приймати рішення, відповідальність і здатність делегувати повноваження, навички спілкування з клієнтами та ведення переговорів, готовність навчатися і впроваджувати інновації в бізнесі. В умовах зростання взаємозалежності і високої динаміки мінливого світу

конкуренції все більше підприємств виходять за межі здійснення діяльності тільки всередині своєї країни, що вимагає від їх персоналу нових знань і розуміння міжнародної специфіки, вміння працювати в умовах міжкультурної взаємодії і розбиратися в міжнародних транспортних і митних правилах

Порядок і вимоги, необхідні для якісного управління логістичною діяльністю підприємств АПК, призвели до необхідності побудови механізму у вигляді служби логістики і маркетингу, в основі якого покладені принципи оптимальності і пріоритетності розвитку підприємства в різних ринкових ситуаціях. Для того щоб служба логістики і маркетингу функціонувала продуктивно, необхідний ряд умов, що забезпечують передумови успіху логістичного напрямку діяльності підприємства, які складаються з таких складових: точне формулювання функцій кожного співробітника служби логістики і маркетингу – перелік прав і обов'язків, виконуваних логістичних операцій, напрямів взаємодії з відділами, групами і співробітниками; наявність необхідної інформації про кількість співробітників служби логістики і маркетингу, які будуть потрібні найближчим часом або в майбутньому, - прогнозування майбутніх логістичних операцій, процедур, робіт і функцій, які носять в основному інноваційний характер, пов'язаний зі змінами кон'юнктури ринку, мотивацією потенційних споживачів, якісних характеристик товарів виробничого та споживчого призначення; інформація про набір знань і навичок майбутніх співробітників служби логістики і маркетингу, а також про обсяги робіт, можливе розширення і нові напрямлення виробничо-господарської діяльності підприємства, наявність трудових ресурсів і ринку робочої праці, включаючи дані про навчальні заклади, які готують або готуватимуть необхідних фахівців; необхідність підбору майбутнього менеджера на конкретну посаду в організаційній структурі, а не підбір посади для майбутнього співробітника - мова в даному випадку йде про формальних і неформальних виробничих зв'язках.

СТРУКТУРА УПРАВЛЕНИЯ АВТОТРАНСПОРТНЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ

ЕКАТЕРИНА ОРЛОВА, студент гр. 0034-05

Научный руководитель: Карасёв А.П., к.э.н, доцент кафедры автомобильного транспорта

Псковский государственный университет, Псков, Россия

Построение правильной организационной структуры является главной задачей любого автотранспортного предприятия (АТП). От рационального состава подразделений органов управления, их связи между собой и взаимодействия с производственными подразделениями

в значительной степени зависит эффективность работы предприятия в целом.

Признаками оптимальной структуры управления являются:

- небольшое количество уровней управления;
- наличие в структуре управления групп специалистов;
- ориентация графика работ на заказчика;
- быстрота реакции на изменения;
- высокая производительность и низкие затраты.

В стандартной организационной системе управления автотранспортным предприятием можно выделить три самостоятельных блока управления: эксплуатационный, технический и экономический, каждый из которых подчиняется соответствующему руководителю.

а) Директор АТП руководит в соответствии с действующим законодательством всеми видами деятельности предприятия:

- Организует работу и эффективное взаимодействие производственных единиц, цехов и других структурных подразделений предприятия, направляет их деятельность на достижение высоких темпов развития и совершенствование производства, его соответствия лучшим мировым образцам.

- Обеспечивает выполнение предприятием всех обязательств перед федеральным и местным бюджетами, государственными внебюджетными организациями.

- Организует производственно-хозяйственную деятельность предприятия на основе широкого использования новейшей техники и технологии, прогрессивных форм управления и организации труда.

- Принимает меры по обеспечению предприятия квалифицированными кадрами, по наилучшему использованию знаний и опыта работников, созданию безопасных и благоприятных условий для их труда, соблюдению требований законодательства об охране окружающей среды.

- Обеспечивает правильное сочетание экономических и административных методов руководства, выплату заработной платы в установленные сроки.

- Обеспечивает соблюдение законности в деятельности предприятия и осуществление его хозяйственно-экономических связей.

- Защищает имущественные интересы предприятия в суде, арбитраже, органах государственной власти и управления.

б) Начальник технического отдела:

- Организует техническую подготовку производства, обеспечивает ускорение темпов роста производительности труда, сокращение затрат труда на производство, улучшение качества продукции, работ, услуг.

- Координирует работу технических служб предприятия по испытанию новых технических средств, созданию и освоению новых

видов продукції, комплексної механізації і автоматизації виробництва, впровадженню науково-технічних досягнень, нової техніки і прогресивної технології.

– Осуществляет руководство текущим и перспективным обеспечением технического развития предприятия, его производственной базы.

– Руководит составлением технических заданий на проектирование вновь строящихся производств, сооружений, технических средств, расширение, развитие и реконструкцию действующих, на внедрение средств механизации и автоматизации.

– Выполняет при отсутствии самостоятельных конструкторских и технологических отделов функции их руководителей.

– Направляет деятельность подразделений, занимающихся вопросами стандартизации продукции, научно-технической информации, а также организацией патентно-изобретательской работы.

– Руководит работниками отдела, координирует и направляет деятельность подразделений предприятия, обеспечивающих техническую подготовку производства.

с) Эксплуатационная служба АТП занимается научной организацией транспортного процесса и эффективным использованием транспортных средств. Она изыскивает возможности для наиболее рационального осуществления перевозок с наименьшими затратами.

д) Техническая служба АТП уделяет главное внимание вопросам поддержания транспортных средств в технически исправном состоянии и обеспечения развития производственной базы, а также осуществляет руководство материально-техническим снабжением предприятия.

Техническая служба имеет право контролировать техническое состояние подвижного состава, снимать его с эксплуатации, планировать и проводить профилактические и ремонтные работы, привлекать к материальной ответственности за неправильную эксплуатацию подвижного состава, зданий, сооружений, оборудования и т.д., а также лимитировать расходы ГСМ.

е) Экономическая служба

В состав экономической службы обычно входит бухгалтерия. Этот отдел во главе с главным бухгалтером проводит учет наличия средств, выделенных в распоряжение АТП, их сохранности и уровня использования, организует выполнение финансового плана, проверяет финансовое состояние предприятия, проводит большую оперативную работу по организации расчетов с клиентурой, поставщиками и финансовыми органами, организует первичный учет расходования материальных ресурсов и денежных средств. Главный бухгалтер несет

ответственность за целесообразность и законность расходования средств, и соблюдение финансовой дисциплины.

В заключении можно сказать, что даже при правильно организованной системе управления ни одно АТП не сможет осуществлять свою деятельность без ведущей для таких предприятий профессии - водитель. Поэтому одной из важнейших задач АТП является правильная организация труда водителей, так как от их работы во многом зависит выполнение плана перевозок, а следовательно, удовлетворение нужд заказчиков, и в итоге эффективность функционирования предприятия.

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОРІЄНТИРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЇЇ РОЗВИТКОМ

Ю. ОРЛОВСЬКА, магістрант

Науковий керівник: к.е.н., доцент О.В. Бербенець

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасне суспільство знаходиться на стадії постіндустріального розвитку. Розвиток концепції постіндустріалізму з кінця 70-их років XIX ст. розгалужується на ряд теорій, кожна з яких уособлює пост-індустріалізм і має свої характерні риси. При цьому більшість дослідників напряму постіндустріалізму зазначають, що індустріальна цивілізація дістала свого розвитку в період з XVIII ст. і до XX ст. Основним драйвером змін виступила промислова революція, масове промислове виробництво, механізація ручної праці і початок «витіснення» людини з безпосереднього процесу виробництва. Основним ресурсом людського капіталу починає виступати не стільки фізична праця, скільки інтелектуальна, а сама людина замість безпосереднього учасника виробничого процесу стає керівником цього процесу.

Концепція інтелектуальної економіки пропонує певну альтернативу економіці ринків, розкриваючи іншу якість відносин між економічними агентами та нову систему цінностей. На думку вчених [1], беззаперечною є теза, що будь-яка економіка ґрунтується на інтелекті та знаннях. Але при цьому не будь-яка економіка, що ґрунтується на інтелекті, є інтелектуальною економікою. Основою економіки є виробництво; відповідно результатом інтелектуального виробництва є інтелектуальні блага.

Інтелектуалізація праці людини призводять до появи нової цивілізації – постіндустріальної, що розпочалась приблизно з останньої чверті XX ст. і триває досьогодні. При цьому на перший план виходять не забезпеченість країни природними ресурсами, що раніше вважалось основою економічного розвитку, а забезпечення людським інтелектуальним капіталом, технологіями, інноваціями. В цей же період

людство починає усвідомлювати, що попередня цивілізація залишила по собі низку глобальних проблем, які потребують вирішення сьогодні. Тому, особливого розвитку дістають концепції, що пов'язані не тільки з безперервним економічним зростанням, а й з піклуванням про екологію, не тільки з індивідуальними інтересами, а й з суспільними.

Слід зазначити, що інтелектуальна економіка знаходиться на перетині понять: економіка знань; економіка, заснована на знаннях; зелена економіка; біоекономіка; циркулярна економіка; SMART-економіка; інноваційна економіка; креативна економіка; економіка інтелектуальної власності [1-4]. Тож дискурс навколо інтелектуалізації є надзвичайно активним. До цього часу серед науковців немає єдності як щодо трактування самого поняття, так і стосовно історичного моменту його виникнення. Проте більшість сучасних дослідників схиляється до того, що гіпотези щодо інтелектуальних витоків соціально-економічного розвитку почали висловлюватися науковцями на початку XIII ст., тоді як реальні результати досліджень за відповідною тематикою з'явилися лише близько 30 років тому.

Узагальнення пропонованих сучасними дослідниками категорій, вказує на існування трьох антагоністичних методологічних підходів до визначення інтелектуалізації :1) феноменологічного (інтелектуалізація як стан об'єкта, що характеризується певними ознаками); 2) діалектичного (інтелектуалізація як безперервний процес розвитку об'єкта у часі); 3) інституціонального (інтелектуалізація як умови розвитку, інституціональна надбудова, «правила гри» у суспільстві в конкретний історичний період). Відсутність єдиної думки на практиці створює проблеми регулювання концептуально пов'язаних з інтелектуалізацією соціально-економічних відносин, що в перспективі можуть бути вирішені за рахунок застосування нових транс-дисциплінарних підходів.

На перетині теоретико-практичних аспектів дослідження інтелектуальної економіки треба з'ясувати ті характерні, специфічні риси, критерії, ознаки такого типу економіки, які б могли слугувати орієнтирами для побудови ефективної політики державного управління розвитком інтелектуальної економіки в Україні.

На основі аналізу багатьох публікацій, специфічними рисами моделі інтелектуальної економіки, яка виступає певною альтернативою традиційній моделі ринкового обміну, можна виділити наступні. По-перше, індивідуалізація потреб, які задовольняються на основі індивідуалізації виробництва, зумовлює формування індивідуальної оцінки вартості. По-друге, обмін знаннями відбувається без їх відчуження від власника. Більше того, в умовах інтелектуального виробництва більш важливим фактором розвитку стає не володіння інтелектуальним активом, а спроможність і вміння ним скористатися. По-третє, центральною фігурою інтелектуальної економіки виступає не максимізуючий корисність індивід, а людина високих морально-етичних кондицій, що демонструє пріоритет

національно-ментальних та соціокультурних факторів розвитку. По-четверте, інтелектуальній економіці в більшій мірі притаманне виробництво нових знань, які виступають ресурсом для подальшого виробництва, при цьому змінюється коло руху знань.

Список використаних джерел:

1. Заходякин И. В. Постиндустриальная экономика – что значит это понятие в современном мире? / И. В. Заходякин // Креативная экономика – 2008. - № 1. – С. 97-100.

2. Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи / Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (26.05.2016 р., м. Житомир, Україна) – Режим доступу: http://econom.univ.kiev.ua/wpcontent/uploads/science/conferences/2016/Intel_ekt/2.pdf

3. Киршин И. А. Генезис интеллектуализации экономики: теоретическое обобщение / И.А. Киршин, А. В. Титов. – Ученые записки казанского университета. – 2012. – Т. 154. – Кн. 6. – С.7-18.

4. Поперечнюк В. М. Інтелектуалізація суспільства як правова категорія: теоретичний аналіз дефініції / В.М. Поперечнюк. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Серія Право. – Вип. 30. –Т. 2. – С.58-61.

ВИДИ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ ТА СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ ЇХ ПРИЙНЯТТЯ

О. САВЕНКО, к.е.н., доцент

Н. КИРНОС, ст. гр. МгМТз -1-18

Дніпровський державний аграрно- економічний університет

Управлінські рішення в інноваціях можуть ухвалюватися інтуїтивно або на основі наукового підходу. Інтуїтивний спосіб ґрунтується на емоційному сприйнятті і оцінці ситуації і припускає наявність у менеджера професійних знань і значного практичного досвіду. Саме ці чинники забезпечують зваженість і раціональність ухвалюваних рішень. Науковий підхід, що є фундаментальною основою менеджменту, розглядає ухвалення управлінського рішення, як цілісний процес, зміст якого дозволяє вивчити виниклу проблему, проаналізувати можливі варіанти її рішення і вибрати найефективніший з них.

Управлінські рішення в інноваційному менеджменті при всій їх різноманітності і унікальності кожного з них можна систематизувати в однорідні групи (рис.1.1).

По предмету виділяються концептуальні і рішення, що виконуються. Концептуальні рішення за своїм характером направлені в майбутнє і

визначають принципові аспекти розвитку інноваційної діяльності. Вони охоплюють практично всі предметні функції інноваційного менеджменту: формування цілей, планування організацію і контроль інновацій. Концептуальні рішення вимагають особливого ретельного обґрунтування і передбачають найчастіше проведення спеціальних досліджень.

Рішення, що виконуються, направлені на забезпечення виконання перш за все концептуальних рішень. Якщо концептуальні рішення складають прерогативу діяльності вищого менеджменту, то ці рішення готуються і здійснюються численним апаратом середнього і нижчого менеджменту.

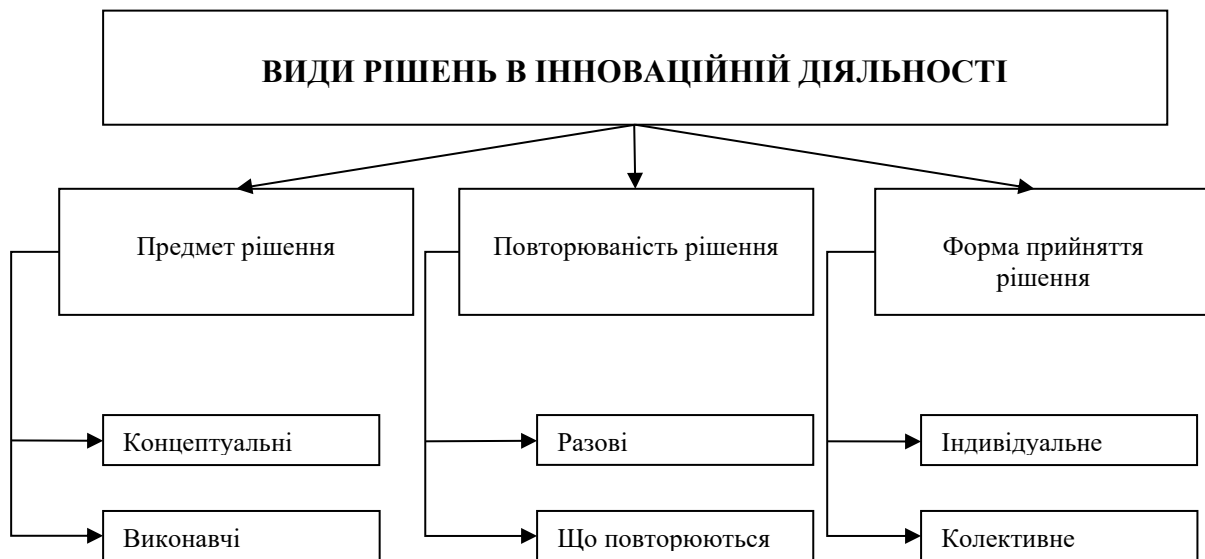

Рис. 1. - Види рішень в інноваційній діяльності

За ознакою повторюваності розрізняють разові і рішення, які повторюються. Разові рішення носять унікальний характер, приймаються при створенні інноваційної діяльності або у форс-мажорних умовах і направлені на перспективу. Незалежно від рівня ухвалення разового рішення воно формується в нових, невизначених і слабо структурованих ситуаціях, в яких неможливо використовувати стандартну процедуру. При ухваленні разових рішень наявний сильний вплив особових оцінок менеджера і інтуїтивних мотивів.

Рішення, що повторюються, є часто звані програмованими, ухвалюються у штатних ситуаціях, носять, як правило, виконавський характер і здійснюються по строгих технологічних схемах. Склад і порядок підготовки програмованих рішень регламентуються на підприємстві спеціальними положеннями і здійснюється в автоматизованих варіантах інформаційних систем, систем діловодства і управління.

За формою ухвалення рішень останні підрозділяються на індивідуальні і колективні. Вибір форми ухвалення рішень залежить від характеру задач, які стоїть, і прийнятого на підприємстві переважного

стилю керівництва, авторитарного або колективного.

Індивідуальна форма ухвалення рішень орієнтована на оригінальні творчі підходи, оперативну підготовку і персональну відповідальність менеджера, Вона припускає строгу структурування проблеми і штатну ситуацію при її рішенні.

Колективна (або групова) форма управлінських рішень забезпечує високу ступінь обґрунтованості і опрацювання проблеми, аналіз великого числа альтернатив і поведінкову узгодженість при реалізації рішення в перспективі. Колективна форма більш підходить при ухваленні концептуальних разових рішень коли підвищені витрати на її проведення окупаються глибиною опрацювання проблеми і досягнутим компромісом в колективі вже на стадії ухвалення рішення.

Процес розроблення, прийняття та реалізації інноваційних рішень характеризується складною структурою та комплексом взаємозв'язків, урахування специфіки яких є необхідною умовою прийняття адекватних та ефективних інноваційних рішень.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

І. БАЙДАК, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проблема розвитку сільських територій одна з найбільш важливих в Україні. Значимість сільських територій посилюється їх особливим внеском у формування основ продовольчої безпеки країни.

Сьогодні сільські території України переживають такі проблеми: недосконала структура видів економічної діяльності в межах сільських територій, низька ефективність сільського господарства, незабезпеченість сільських мешканців об'єктами виробничої та соціальної інфраструктур. З кожним роком ситуація з усіма переліченими проблемами погіршується і тому реалії українського села: відсутність мотивації до праці сільських мешканців, бідність, трудова міграція, безробіття, поглиблення демографічної кризи та відмирання сіл.

Виходячи зі сказаного, актуальним є вивчення досвіду функціонування сільських територій у розвинених країнах і його застосування в українських реаліях. Найбільш придатною для України є

європейська модель розвитку сільських територій, тому що вона доповнюється аграрною політикою і політикою підтримки дохідності аграрного виробництва [1].

Європейський Союз приділяє велику увагу розвитку сільських територій. Спільна сільськогосподарська політика ЄС (CAP) постійно вдосконалювалась з метою забезпечення модернізації агросектору та його адаптації до змін ринкового середовища. Вона направлена на: посилення позицій фермерів у рамках ланцюга виробництва продуктів харчування та підвищення ефективності їх діяльності, забезпечення безпечності продуктів харчування, зростання робочих місць в сільській місцевості, що сприяє досягненню країнами-членами ЄС своїх цілей «Євро-2020» в напрямі стабільного зростання.

Європейська політика сільського розвитку еволюціонувала з політики, яка стосувалася структурних проблем сільськогосподарського сектору, до політики, зорієнтованої на багатофункціональність ведення сільського господарства. Першочерговими кроками у її формуванні стали заходи стимулювання інвестицій у сільське господарство та кризисні сектори. Політика стимулювання розвитку сільського господарства в країнах ЄС спрямована на забезпечення високих показників у сільськогосподарському виробництві, соціально-економічних процесах, активізації сільського підприємництва [3].

Для європейських фермерів політика ЄС має суттєві переваги. З метою надання допомоги фермерським господарствам у випадку фінансових труднощів у країнах ЄС функціонують спеціальні фонди: Європейський фонд для соціального розвитку, Європейський соціальний фонд, Європейський фонд вирівнювання і гарантій.

Як висновок, одним з найважливіших завдань вітчизняної економіки є розробка механізму відродження сільських територій з врахуванням досвіду ЄС.

Список використаних джерел:

1. Пугачов М. Світовий досвід розвитку сільських територій може бути адаптований до потреб України // ННЦ «Інститут аграрної економіки». URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/899-2014-08-11-07-44-26.html> (дата звернення 10.02.2017).

2. Ужва А.М. Конвергенція сталого розвитку аграрної сфери України до спільної аграрної політики Європейського Союзу // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 9. С. 197–200.

3. Farm subsidies – new rules for direct EU payments [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A03010103_1 (дата звернення 10.02.2017).

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

С. БЕРЕЖЕЦЬКА, студентка гр. МгМТ-1-18

Науковий керівник Величко О.П. д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Реформи в сільському господарстві зумовлюють зміни потреб, зв'язків, формування ринкових принципів організації діяльності сільськогосподарських підприємств. При цьому відбуваються об'єктивні структурні зміни потреб сільського господарства у вантажних автомобілях, вантажно-розвантажувальних механізмах, тракторах, комбайнах, каналах реалізації сільськогосподарської продукції та продовольства. Раціональне використання ринкових механізмів призвело до змін форм і методів заготівель сільськогосподарської продукції, розвитку прямих зв'язків господарств з переробними підприємствами та оптовиками, розширення обсягів закупівлі багатьох видів сировини безпосередньо в місцях їх виробництва. як наслідок, виникає потреба у перегляді наукових поглядів, принципів організації та якості роботи транспорту, комплексного міжгалузевого підходу до вирішення питань системної організації логістичної системи обслуговування сільського господарства, розробки нових форм управління транспортними перевезеннями на базі логістики, що забезпечить узгодження економічних інтересів транспортних підприємств і замовників транспортних послуг [1, 16].

Роль транспорту в логістиці є ключовою, адже рух матеріальних потоків без транспортування неможливий. Значна частина логістичних витрат припадає на транспортування. Переміщення сировини, матеріалів та готової продукції від первинного постачальника, виробника до кінцевого споживача забезпечується транспортними засобами, які є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що покликана задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Поряд із цим, залишаються невирішеними специфічні проблеми транспортнологістичного обслуговування в аграрному секторі, пов'язані саме з особливостями сільськогосподарського виробництва [1]: значна кількість малих і дрібних товаровиробників, що ускладнює процес формування великих партій продукції та сировини; сезонний характер виробництва та розбіжності по строках при завезенні сировини та матеріалів до підприємства і вивезенні продукції з підприємства; специфіка об'єкта транспортування: деякі види продукції швидко псуються та вимагають спеціальних умов перевезення (температура, вентиляція і т.ін.), потреба у перевезенні живих тварин, птиці тощо; низька якість транспортної інфраструктури, що є наслідком економічної слабкості суб'єктів господарювання та територіальної їх розосередженості;

залежність виробництва від погодних умов (особливо продукції рослинництва) та природних біологічних процесів, що ускладнює планування та збільшує невизначеність і ризик; недостатня кількість кваліфікованих кадрів з логістики через об'єктивні розбіжності в умовах життя у місті та селі; недостатньо розвинута співпраця між товаровиробниками, що ускладнює процеси інтеграції та кооперації [2].

Список використаних джерел:

1. Величко А.П. Развитие транспортной экспортноориентированной агрологистики в Украине. Проблемы современной экономики. 2014. № 1. С. 151–156.
2. Нечипоренко К.В. Проблеми розвитку транспортної логістики сільськогосподарських товаровиробників. Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Вип. 10(37). Ч. 4. Редкол.: відп. ред. д.е.н., проф. Герасимчук З. В. Луцьк, 2013. С. 40–46.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

ТЕТЯНА ВДОВИЧАК, викладач

Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького національного аграрного університету, Україна

В сучасних умовах розвиток аграрних підприємств залежить від забезпечення їх конкурентноздатними, високопрофесійними кадрами, від ефективності функціонування системи управління персоналом.

Управління персоналом – це складний процес, тому що кожна людина наділена інтелектом, здатністю мислити та іншими унікальними властивостями. Управління персоналом можна визначити як діяльність, що спрямована на досягнення найбільш ефективного використання працівників для досягнення цілей підприємства.

До основних завдань управління персоналом відносяться: визначення потреби підприємства у працівниках різних спеціальностей та кваліфікації; набір, відбір, адаптація і навчання персоналу; планування кар'єри співробітників підприємства, їх професійного зростання; забезпечення раціональних умов праці; організація трудових процесів, їх координація; оцінка результатів праці; розробка систем мотивації та оплати праці.

Вихідними етапами в процесі управління персоналом є набір і відбір персоналу. Від того як проведений набір і які люди відібрані для роботи на підприємстві залежить вся подальша його діяльність. Набір персоналу полягає в створенні необхідного резерву кандидатів на всі посади та

спеціальності, з якого підприємство відбирає найбільш придатних для нього працівників. При наборі персоналу керівництво аграрних підприємств в основному звертається до таких джерел як пошук нових потенційних кандидатів для заміщення вакантних місць серед співробітників, пошук кандидатів за допомогою працівників підприємства, розміщення оголошень в ЗМІ, використання послуг місцевих центрів зайнятості тощо.

Відбір персоналу – це процес вивчення професійних і ділових якостей кожного претендента з метою встановлення його придатності для виконання обов'язків на певному робочому місці або посади. Сільськогосподарське підприємство вимушене відбирати претендентів на вакантні посади з обмеженого кола людських ресурсів у зв'язку з тим, що трудовий потенціал села має дуже низький коефіцієнт мобільності.

Наступним етапом є створення на кожному підприємстві системи навчання, підготовки та перепідготовки, направлення на додаткове навчання й підвищення кваліфікації, направлення на тренінги та семінари з урахуванням конкретних особливостей діяльності. З цією метою важливо зміцнювати зв'язки між базовими підприємствами та вищими навчальними закладами аграрного профілю. Це дає змогу отримати такі переваги:

- підприємства отримують можливість навчання своїх працівників на базі ВНЗ;
- навчальні заклади мають змогу направляти дипломованих випускників на роботу (стажування, проходження практики) до аграрних підприємств.

Крім того ефективним кроком у напрямі вдосконалення знань, умінь і навичок працівників є організація системи навчання безпосередньо на підприємстві. Це можуть бути додаткові навчальні семінари щодо ведення сільськогосподарського виробництва, які проводитимуть більш досвідчені працівники підприємства [2, с. 191].

Значна увага має приділятися управлінню кар'єрним ростом працівника. Управління діловою кар'єрою – це комплекс заходів з планування, організації, мотивації та контролю службового зростання працівника з урахуванням його цілей та цілей організації. Кар'єрне зростання може відбуватися як у вертикальному напрямку (переміщення на більш високу посаду), так і в горизонтальному (підвищення кваліфікації, розширення функцій і завдань). Можливості вертикальної кар'єри для працівників сільськогосподарських підприємств, особливо невеликих, обмежені. Більше варіантів має горизонтальна кар'єра.

Невід'ємною складовою ефективного управління персоналу є оцінка персоналу, яку проводять з метою виявлення рівня відповідності особистих якостей працівника, кількісних і якісних результатів праці нормативним вимогам, поставленим цілям.

Працівник повинен відповідати вимогам, які висувуються до нього посадовими обов'язками, змістом і характером праці, а також вимогам організації й культури підприємства. Оцінюють не тільки потенційні можливості працівників, їх професійний рівень, компетенцію, але й реалізацію цих можливостей в процесі виконання доручених обов'язків й досягнення нормативних показників підприємства [1, с. 67].

Таким чином, через організацію менеджменту персоналу можна досягти підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва загалом, оскільки з усіма матеріально-технічними та земельними ресурсами працює людина і саме вона може забезпечити організацію виробничого процесу та впливати на його результативність.

Список використаних джерел:

1. Зеленько Г. І. Мотивація як чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства / Зеленько Г. І., Ганжурова Л. Ю. // Наукові записки НаУКМА. – 2017. – Т. 133: Економічні науки. – С. 65-70.

2. Ніщенко Т. М. Особливості управління персоналом в аграрному підприємстві / Т. М. Ніщенко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. - 2014. - № 2. - С. 189-192. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDAA_2014_2_42.

МІГРАЦІЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

І. ЗАСТАВА, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

За даними міністра іноземних справ – кожну хвилину з України виїжджає дві особи, а за даними міністра соціальної політики за кордоном постійно перебуває більше 3 мільйонів українців. За 22 роки виїхало – 2.7 млн. осіб то за останні 4 роки – більше 5 млн. осіб.

За оцінками Центру економічної стратегії, в 2015-2017 роках на роботах за кордоном побувало 4 млн. українських громадян. Це приблизно 16% трудового населення країни.

Дані Державної служби статистики України свідчать, що упродовж 2015-2017 років за кордоном з метою заробітку перебувало 1,3 млн. українських громадян.

Тобто точної цифри кількості трудових мігрантів з України не має.

Відсутність роботи стає щораз меншим чинником для міграції. Основою мотивацією у бажанні працювати за кордоном трудові мігранти найчастіше називають вищий рівень зарплати в інших країнах. Так мінімальна заробітна плата в Україні – 4173 грн. А мінімальна заробітна плата в країнах ЄС, станом на січень 2018 року: Болгарія (261 євро), Румунія (408 євро), Латвія (430 євро), Литва (400 євро), Чехія (478 євро),

Угорщина (445 євро), Хорватія (462 євро), Словаччина (480 євро), Польща (503 євро), Естонія (500 євро), Португалія (677 євро), Греція (684 євро), Мальта (748 євро), Словенія (843 євро), Іспанія (859 євро) на місяць.

У Великій Британії (1401 євро), Німеччині та Франції (1498 євро), Бельгії (1563 євро), Нідерландах (1578 євро), Ірландії (1614 євро), в Люксембурзі (1 999 євро), в США (1048 євро) на місяць.

Розмір мінімальної погодинної зарплати для некваліфікованої праці в країнах ЄС складає, від 2.32 EUR (75грн. 86коп.) до 19.92 EUR (651грн. 38коп.). В Україні погодинний розмір заробітної плати – 25,13 гривні. (0.84 EUR) (станом на січень 2019р.).

Темпи відтоку кадрів з України будуть залежати від економічних (рівень заробітної плати та купівельної спроможності гривні) та неекономічних факторів (соціальні, культурні, безпекові фактори тощо). Міграція буде рости до того, поки фінансовий стан громадян не підвищиться до необхідного рівня. При цьому, необхідно відзначити, що зростання номінальної заробітної плати в Україні значно обганяє реальну та її необхідний рівень буде складно досягти у найближчому майбутньому.

Сфери зайнятості українських працівників за кордоном, – це передовсім будівництво (чоловіки) в зв'язку з тим, що будівельна галузь активно розвивається, праця в домашніх господарствах (жінки), а також сфера послуг та сільське господарство.

Попит на робітничі професії значно перевищує пропозицію у всіх країнах ЄС без виключення. Основні країни призначення трудових мігрантів з України (за даними опитування, проведеного на замовлення Міжнародної організації з міграції) – Польща, Російська Федерація, Чеська Республіка та Італія. На них припадає близько 80% загальних потоків трудових мігрантів з України. Трудова міграція з України гальмує економічне зростання та суттєво скорочує як потенціал національної економіки, так і людський потенціал держави.

Причини трудової міграції населення України: безробіття та неповна зайнятість, низький рівень заробітної плати, незатребуваність професії (кваліфікації) в країні, скорочення і зникнення деяких галузей виробництва.

Негативні сторони трудової міграції: відтік робочої сили, а саме населення у працездатному віці; враховуючи те, що значна частка трудових мігрантів становлять жінки у віці від 25 до 45 років, то виникає проблема так званого «соціального сирітства» (діти, які є «сиротами» при живих батьках), що призводить до соціального напруження; негативний вплив міграції виражається у посиленні демографічної кризи.

Завдяки "заробітчанству", а не інвестиціям у основний капітал зростає ВВП України, що характерно лише для бідних держав з недостатньо розвиненими ринками праці.

За даними Національного банку України перекази заробітчан значно більші, ніж закордонні інвестиції. За 2015-2018 роки трудові мігранти переказали в Україну 35,4 млрд. доларів.

- у 2015 році – на 1.8 млрд. дол. США до 7.0 млрд. дол. США
- у 2016 році – на 2.1 млрд. дол. США до 7.5 млрд. дол. США
- у 2017 році – на 2.0 млрд. дол. США до 9.3 млрд. дол. США
- у 2018 році – на 2,3 млрд. дол. США до 11,6 млрд. дол. США.

Відповідно, це призвело до покращення сальдо поточного рахунку платіжного балансу:

- у 2015 році – з дефіциту у розмірі 0.2% ВВП до профіциту у розмірі 1.8% ВВП,
- у 2016 році – розмір дефіциту з 3.7% ВВП до 1.4% ВВП,
- у 2017 році – розмір дефіциту з 3.7% ВВП до 1.9% ВВП.

Прикро констатувати той факт, що українці входять до списку тих країн (Україна, Албанія, Сербія, В'єтнам, Боснія і Герцеговина, Македонія, Туреччина, Косово, Молдова та Гана), де громадяни знаходяться в країнах ЄС перебувають там нелегально і незаконно працевлаштовані. Тим самим не мають належного соціального захисту.

Зараз ринок праці та його підтримка залишаються без уваги. Тому необхідна чітка стратегія держави, в т. ч. і щодо стимулювання та підтримки економічно активного населення, створення цільових програм розвитку країни, бізнесу, забезпечення спеціалістів та підготовки необхідних кадрів.

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

О. МИРОНОВА, к.е.н., ст. викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний стан АПК і його системна криза безпосередньо впливають на рівень забезпечення продовольством населення країни. Підприємства АПК по ряду причин не завжди можуть виробляти конкурентоспроможну продукцію, в результаті чого сільськогосподарське виробництво стає неефективним. Для більшості з них характерні зношеність основних фондів, нестача фінансових ресурсів, використання застарілих технологій, низький рівень менеджменту, що значно гальмує їх розвиток.

У даних економічних умовах підприємствам необхідна розробка комплексу заходів по управлінню розвитком виробничої діяльності, на основі організації раціонального використання земельних, трудових, матеріально-технічних ресурсів, підвищення економічної ефективності виробництва, забезпеченні продовольчої безпеки країни. У зв'язку з цим

питання вдосконалення управління та підвищення результативності їх діяльності, на основі ефективного процесного управління, є актуальними.

Більшість сільськогосподарських підприємств регіону мають виробничо-функціональну структуру управління і планують підвищення її ефективності шляхом впровадження процесного підходу. За оцінкою експертів організація функціонального управління на сучасних українських підприємствах далека від досконалості.

Тому пропонуємо переглянути структуру організації і навести в ній елементарний порядок, чітко визначивши відповідальність, повноваження, ресурси, інформаційні та управлінські зв'язки. Даний підхід не відкидає існуючої системи управління, а визначає шляхи її поліпшення і поступового переходу до процесної системи управління. А процесний підхід до управління ґрунтується на концепції, згідно з якою управління є безперервною серією взаємопов'язаних дій або функцій.

Одним з перших основних етапів побудови процесної організації і управління діяльністю підприємства є виділення і класифікація бізнес-процесів. Під бізнес-процесом розуміється сукупність різних видів діяльності, які разом узяті створюють результат (продукт, послугу), що має цінність для споживача, клієнта або замовника.

Основу для класифікації бізнес-процесів становлять чотири базові категорії:

- основні бізнес-процеси;
- забезпечуючі бізнес-процеси;
- бізнес-процес розвитку;
- бізнес-процеси управління.

Автором концепції бізнес-процесів М. Хаммером трактується наступне визначення бізнес-процесу: «Бізнес-процес – це сукупність різних видів діяльності, в рамках якої «на вході»використовується один або більше видів ресурсів і в результаті цієї діяльності «на виході» створюється продукт, що представляє цінність для споживача. Бізнес-процес можна зобразити як ряд логічно взаємозалежних завдань, націлених на досягнення результату».

Концепція вдосконалення управління бізнес-процесами сільськогосподарських підприємств містить наступні цілі:

- мінімізація ресурсів;
- скорочення втрат робочого часу, трудовитрат на обробіток сільськогосподарських культур і обслуговування тварин;
- підвищення якості сільськогосподарської продукції;
- оптимізація організаційної структури, скорочення функцій;
- зменшення тривалості циклу виробничого процесу.

Принципами вдосконалення управління бізнес-процесів, на наш погляд, є:

- мінімальна кількість учасників процесу;
- єдиний контроль за бізнес-процесом, зниження частки погоджень;

- паралельне виконання управлінських функцій;
- типізація процесів;
- спрощення процесів: зниження кількості входів, об'єднання робіт;
- підвищення автономності бізнес-процесів, за допомогою розширення децентралізації з одночасним поглибленням централізації обміну інформацією;
- усунення розривів в технологічному ланцюжку процесу;
- створення максимального числа можливих варіантів здійснення процесу.

До основних параметрів бізнес-процесів у сільському господарстві можна віднести:

- ефективність – найкраще використання ресурсів, скорочення витрат або тривалості бізнес-процесів, оптимізація управлінського процесу, відношення приросту прибутку, отриманого в результаті бізнес-процесу, до використаних капітальних вкладень у поліпшення процесу;
- результативність – результат, отриманий у співвідношенні до того, який прагли бачити споживачі;
- адаптованість – реагування бізнес-процесів на зміну в зовнішньому середовищі;
- продуктивність – відношення кількості одиниць на вході до кількості одиниць на виході;
- тривалість – період часу між початком бізнес-процесу і його закінченням;
- вартість процесу – сукупність усіх витрат в грошовому вираженні, для однократного виконання процесу;
- прибутковість – відношення прибутку на виході до обсягу витрат на вході;
- керованість – можливість привести бізнес-процес до досягнення поставленої цілі.

Практичну реалізацію і ефективність показало використання наступних універсальних методів щодо поліпшення організації бізнес-процесів:

- узгодження результатів з вимогами – даний метод найбільш часто застосовується на практиці, дає ефективні результати по оптимізації бізнес-процесу і заснований на застосуванні моделі «постачальник-виробник-клієнт», де виробник визначає вимоги до постачальника за невідповідність умов договору.

- мінімізація усної інформації, що означає скорочення спотворення інформації при її проходженні від одного учасника бізнес-процесу до іншого.

Впровадження третього методу – стандартизація форм збору та передачі інформації, сприяє зниженню витрат, зменшення часу та підвищення якості бізнес-процесів підприємства через стандартизацію

всіх форм документів і забезпечення виконання співробітниками вимог щодо використання в стандартних ситуаціях типових форм документів.

Наступним методом, що дозволяє підвищити відповідність результатів вимогам, є метод організації точок контролю в бізнес-процесі, який призводить до якісного виконання бізнес-процесу, тобто без проблем з виділенням операцій, що контролюються, за якістю виконання бізнес-процесу, і дозволяє менеджеру приймати управлінські рішення, проводячи регулювання, виходом якого є коригуючий вплив.

Таким чином, вдосконалення управління бізнес-процесами на підприємствах АПК, з використанням вищеназваних, методів сприятиме раціональному використанню виробничого потенціалу, зростання конкурентоспроможності та ефективності виробничо-збутової діяльності, а також підвищення якості управління.

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ЛІНА ПОМАЗАН, аспірант кафедри економіки

**Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро**

Пріоритетним завданням економічного розвитку країни, для подолання тривалої кризи, на сьогоднішній день є виведення агропромислового комплексу України на шлях сталого розвитку. І проблеми, що накопичилися в АПК за останні десятиліття, вимагають комплексного та системного підходу до їх вирішення, а це передбачає застосування та розвиток нових для української економіки інструментів господарювання. Все більше підприємств в сільському господарстві звертають свою увагу на логістику, як на один із потужних інструментів впливу на підвищення економічної ефективності аграрного сектору в умілих руках керівництва, оскільки дозволяє оптимізувати рух сільськогосподарської продукції від виробника до споживача.

Основною метою аграрної логістики є забезпечення зберігання і доставки сільськогосподарської продукції в правильній кількості та певної якості у призначене місце в необхідний час з мінімальними витратами. Таким чином, розвиток логістики агропромислового комплексу є необхідним кроком для підвищення реалізації сільськогосподарської продукції, збільшення доходів фермерів, зменшення собівартості товару та розвитку аграрної сфери в цілому.

Агрологістична система – це особливий вид логістичних систем, функціонування яких пов'язане із виробництвом продукції з сільськогосподарської сировини, її зберіганням, переробкою і доведенням до споживача. Метою функціонування агрологістичних систем є

задоволення потреб споживачів і зниження витрат на виробництво та переробку сільськогосподарської продукції. Результативність функціонування логістичної системи залежить від досконалості економічного механізму функціонування останньої. Під економічним механізмом логістичних систем сільськогосподарських підприємств розуміємо комплекс специфічних форм і важелів, взаємодія яких забезпечує функціонування логістичних систем та ефективність управління ними, що в подальшому виведе підприємство на вищий рівень розвитку й закріпить його положення на ринку. Необхідність формування механізму управління логістичною системою підприємства впливає з того, що він дає змогу швидко реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища за рахунок урахування великої кількості факторів і наявності необхідної кількості потрібної інформації [1].

Реалії сучасного бізнесу такі, що наразі спостерігається беззаперечний попит на інноваційні та активні заходи, які допоможуть агровиробникам утриматися на ринку. Логістика з фундаментальної науки перетворюється на інтегральний інструмент менеджменту з практичним використанням у діяльності сільськогосподарських підприємств. Застосування логістичного інструментарію сприяє досягненню оперативних, тактичних або стратегічних цілей організації, дає змогу знизити загальні витрати, вдосконалити обслуговування споживачів, підвищити якість продукції, а отже отримати значні переваги на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Однією з ключових та придатних для застосування логістичного підходу сфер функціонування сільськогосподарських підприємств, є їх основна операційна діяльність, до якої з метою оптимізації величини затрат господарств, можна примінити інструментарій виробничої логістики на всіх етапах проходження матеріального, інформаційного, кадрового, фінансового та енергетичного потоків.

До логістичних витрат у сільськогосподарському виробництві відносять витрати, що пов'язані зі зберіганням та переміщенням товарно-матеріальних цінностей від агровиробника, тобто первинного джерела, до кінцевого споживача. Окрім фактичних витрат, до переліку логістичних витрат, ще потрібно відносити втрати прибутку від іммобілізації оборотних коштів (готової продукції, незавершеного виробництва та виробничих запасів), збитки підприємства від якості готової продукції та ресурсів, які не відповідають певним нормам, на всіх рівнях проходження логістичного ряду.

Ефективне логістичне управління є важливим чинником реалізації конкурентного потенціалу підприємств агропромислового комплексу. В усіх галузях економіки в стратегічній та операційній діяльності організацій активно впроваджують теоретико-методологічні та прикладні напрацювання підприємницької логістики. У практичній роботі підприємницьких організацій зворотна віддача виявляється в конкретному

економічному ефекті від скорочення витрат і часу на трансформацію ресурсів у логістичних системах.

Але все ж таки, логістика на сьогодні залишається одним із «проблемних» факторів у аграрному секторі. Дефіцит сучасних елеваторів, дуже низька якість інфраструктури доріг, недостатні інвестиції у оновлення автомобільного та залізничного транспорту, тому практично по всіх ділянках процесу є резерви для поліпшення якості показників, а значить - для подальшого вивчення, інвестування та зростання.

Аграріям дуже складно перемкнути вектор розвитку сільськогосподарського виробництва. На це потрібен час, фінансові та людські ресурси. Новації у бізнесі спричиняють чимало сумнівів навіть у досвідчених господарів. Але ж, це нормально. Слід мати на увазі, що, впровадивши нові практики ведення господарства в АПК, виробники можуть дістати результат, коли і агровиробники і споживачі залишаться задоволеними, і який буде більшим, ніж при використанні стандартного підходу.

Список використаних джерел:

1. Колодка Я.В. Особливості та оптимізація логістичних систем підприємств сільськогосподарської галузі / Я.В. Колодка // Інноваційна економіка. – 2014. - № 2. – С. 131 – 136.

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

ДІАНА СКУБЧЕНКО, студентка 4 курсу кафедри «Економіка та менеджмент»

Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна, м. Дніпро

Зараз, у зв'язку з нестабільним економічним становищем України, дуже багато людей не в змозі себе фінансово забезпечувати. Більшість українців знаходяться у скрутному становищі та на межі виживання. Зокрема, низька оплата праці та значне податкове навантаження не дозволяють, особливо молоді, підтримувати необхідний їм рівень життя, що спричиняє їх міграцію на заробітки закордон.

Слід відмітити, що податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) в Україні відноситься до одного з основних загальнодержавних бюджетоутворюючих податків. Так, у 2018 р. у Річному звіті у виконанні державного бюджету України загальнодержавні доходи від сплати ПДФО склали 229,9 млн. грн., при цьому 138,2 млн. грн. надійшло до місцевих бюджетів, а 91,7 млн. грн. – до державного бюджету. Проте, податкове навантаження на працю в країні сягає разом з ПДФО 41,5% і навіть

досягнуло рівня європейських держав. Такий значний фіскальний тиск на доходи громадян переважно із невеликою заробітною платою в порівнянні з країнами ЄС (на початок 2019 р. заробітна плата в Україні склала 132 євро, а її мінімальний рівень в країнах ЄС сягає до 500 євро) веде до демотивації населення до праці, декларування своїх доходів, зниження рівня його добробуту, трудової міграції і, як наслідок, спричиняє зниження бюджетних надходжень країни і тінізації економіки. Тому, в умовах євроінтеграційного курсу України слід перейняти успішний досвід ЄС щодо побудови справедливої та ефективною податкової системи.

Наразі в Україні відповідно до ст. 167 Податкового кодексу України ставка ПДФО становить 18% бази оподаткування щодо нарахованих доходів. Проте, неефективність ПДФО полягає у відсутності соціальної справедливості, оскільки, пропорційні ставки податку сплачуються різними верствами населення в рівних частках від доходів, незалежно від їх суми. Тому, основний фіскальний тягар несуть соціально незахищені верстви населення. Зокрема, у 2018 р. кількість українців, які перебувають на постійному працевлаштуванні за кордоном переважно в Польщі (38,9%), Росії (26,3%), Італії (11,3%), склала 3,2 млн. осіб, що є 18% всього економічно-активного населення України. А обсяг грошових переказів трудових мігрантів до України склав 14 млрд. доларів або близько 10% від ВВП України. Тому, на сьогоднішній день Україна повинна підвищити фіскальну ефективність ПДФО із перейняттям досвіду європейської системи оподаткування. Податкова система ЄС передбачає наступне:

1. Використання прогресивної шкали оподаткування доходів, де розмір ставки ПДФО диференціюється від розміру отриманого доходу, сімейного стану платника, кількості дітей в сім'ї тощо. Так, у Франції вони складають від 0% для доходу до 5 963 євро, до 45% — від 150 001 до 1 000 000 євро, у Німеччині — від 0% для доходу до 9 170 євро, до 45% — більше 265 327 євро тощо. Найбільш високі ставки ПДФО застосовується в Бельгії (53,7%), Греції (49%), Данії (52,2%). При цьому, прогресивні податкові системи в ЄС різняться. Так, у Німеччині діє класова система оподаткування із виділенням 6 класів платників ПДФО залежно від соціально-громадянського статусу, у Франції доходи поділяються на 8 категорій, у Великобританії доходи поділяються на певні частки (шедули), які оподатковуються за окремою методикою тощо.

2. Віднесення ПДФО до місцевих податків (Латвія, Норвегія, Румунія та ін.) або регулювання його ставки місцевими органами самоврядування (Данія, Фінляндія, Швеція, Швейцарія та ін.). Це ефективно перерозподіляє податкові надходження на певній території із врахуванням інтересів платників податків при формуванні бюджету. В Україні ставки ПДФО, порядок та правила його оподаткування встановлюється виключно на загальнодержавному рівні. Тому, є актуальним віднести цей податок до місцевих податків для забезпечення економічного та соціального розвитку, зокрема територіальних громад.

Також необхідно зазначити, що перспективним та економічно ефективним напрямом в законодавстві України для зупинення трудової міграції молоді з України є звільнення від сплати ПДФО. Наприклад, дана пільга вже застосовується у Польщі для фізичних осіб, вік яких не досяг 26 років та, якщо їх річні доходи на рік не перевищують 85,5 тис. злотих. Наразі в Україні зареєстрований законопроект №10413 «Про внесення зміни до статті 165 Податкового кодексу України щодо молоді від сплати податку на доходи фізичних осіб», який передбачає встановлення нульової ставки ПДФО для платників податку, які не досягли 27-річного віку.

Отже, пріоритетними напрямами удосконалення податкового менеджменту ПДФО з його гармонізацією до податкової системи ЄС є створення прогресивної шкали оподаткування, розширення бази оподаткування, формування податкової пільги для молоді та неоподаткованого мінімуму сплати податку на рівні прожиткового мінімуму, підвищення його розподільчої ефективності за рахунок віднесення до місцевих податків тощо. Це сприятиме економічно справедливому регулюванню державних фінансів, створенню лояльних умов для розвитку малого бізнесу, підвищенню соціального захисту громадян. А, це в свою чергу зупинить відтік робочої сили з України, яка є рушійною силою для соціально-економічного розвитку країни.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ

Я. СИТЕНКО, МгМТ-1-17

Науковий керівник Воловик І.А., к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Щорічно у світі кукурудзи виробляється більше, ніж будь яких інших злакових культур. На загальній площі в 187 млн. га виробляється близько 1 млрд. тонн кукурудзи, при середній урожайності 5,6 т/га.

Більша частина кукурудзи вирощується у США та Китаї, які забезпечують відповідно 35% та 21% світового виробництва кукурудзи. Головними експортерами кукурудзи є США, Аргентина, Бразилія та Україна. У 2017 році ці країни відправили на експорт понад 1,2 млн. тонн кукурудзи. Мексика - друга у світі країна-імпортер, яка закуповує кукурудзу у США та Аргентини.

Україна у 2017/18 МР увійшла у топ-10 виробників кукурудзи у світі, хоча виробництво знизилось на 14% – до 24 млн т.

За останні десятиліття ринок кукурудзи став одним із найбільш важливих та досить вагомим сегментів вітчизняної агропродовольчої системи, зайнявши чільне місце як драйвер розвитку стратегічних видів

продукції разом із соняшником, пшеницею, соєю, ріпаком та іншими сільськогосподарськими культурами. Зараз кукурудза є другою за площею посіву сільськогосподарською культурою у структурі зернових після пшениці, що безпосередньо формує експортний потенціал аграрної галузі країни та є основою забезпечення її продовольчої і економічної безпеки. В окремі роки (2013, 2014 і 2016 рр.) кукурудза за обсягом валового виробництва зайняла перше місце серед усіх сільськогосподарських культур, переважаючи при цьому навіть пшеницю – беззаперечного та багаторічного лідера зернової галузі.

Насамперед найбільш значущим чинником для збільшення площ під вирощування є істотне підвищення рівня середньої урожайності кукурудзи. Якщо у 2000 р. середня урожайність кукурудзи з 1 га сягала лише 3,01 т/га, то в 2010-му вона виросла до 4,51 т/га, або в 1,5 разу, то минулого року — відповідно, до 5,51 т/га, та в 1,83 разу. Це все є невпинною роботою селекціонерів, що із року в рік виводять нові, більш продуктивні гібриди, що показують показники врожайності щороку більші.

В таблиці 1 наведено статистичні дані по площі посіву, виробництву та урожайності кукурудзи на зерно в Україні за останні 4 роки, де видно, що площі зросли на 11,7%, виробництво на 53,5%, а урожайність на 37,3%.

Таблиця 1

Виробництво кукурудзи на зерно в Україні

Рік	Площа посіву, тис. га	Виробництво, тис. га	Урожайність, ц/га
2015	4083,5	23327,6	57,1
2016	4252,2	28074,6	66,0
2017	4480,7	24668,8	55,1
2018	4564,2	35801,1	78,4

Значну частину усього виробленого насіння кукурудзи Україна експортує у країни Азії та ЄС. Однак зважаючи на високу пропозицію на світовому ринку, ціна на кукурудзу може знизитись.

Імпортує Україна в основному високоякісне насіння посівного матеріалу кукурудзи високоврожайних гібридів. Близько 25,1% від усієї вартості імпорту зерна кукурудзи надійшло цього року із Франції, 21,8% — із Румунії, 20,3% – з Угорщини та решта 32,8% його з інших країн світу. Обсяги і вартість імпорту з кожним роком лише зростають. Однак останнім часом вітчизняні селекціонери створюють і пропонують на ринку все більше насіння нових гібридів кукурудзи, що за якістю і рівнем потенційної урожайності не поступаються продукції кращих іноземних компаній, а за вартістю є більш доступними для аграрія та достатньо адаптовані до чинних погодно-кліматичних особливостей їх вирощування в різних регіонах країни.

Отже, можна стверджувати, що ринок кукурудзи активно розвивається, на ринок виходять нові компанії, а іноземні будують на території України нові сучасні заводи по доробці насіння, сама кукурудза як с.-г. культура набирає популярності через свою невибагливість та змогу навіть при несприятливих погодних умовах показувати непогані показники по урожайності.

Список використаних джерел:

1. Світове виробництво кукурудзи. [Електронний ресурс]: URL : <https://www.yara.ua/crop-nutrition/maize/key-facts/world-production/>
2. Ринок кукурудзи: основні тренди. Стаття жовтень 2018. [Електронний ресурс]: URL : <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/11796-rynok-kukurudzy-osnovni-trendy.html>
3. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] : [Веб сайт] <http://www.ukrstat.gov.ua/>

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

І. БАЙДАК, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Європейська практика розвитку сільських територій вже давно дістала своє інституційне оформлення. Для фінансування програм розвитку сільських територій створено такі потужні інституції як Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Європейський соціальний фонд (ESF), Європейський сільськогосподарський фонд орієнтації та гарантій (EAGGF), Фонд фінансових інструментів підтримки рибальства (FIFG) тощо.

Політика ЄС щодо розвитку сільських територій фінансується через Європейський аграрний фонд розвитку сільських районів загальним обсягом 100 млрд євро з 2014-2020 рр., причому кожна країна ЄС отримує фінансове асигнування протягом семирічного періоду [1].

Пріоритетами політики розвитку сільських територій ЄС на період до 2020 року стали конкурентоспроможність, середовище та управління земельними ресурсами, багатофункціональне село та якість життя.

Сучасна аграрна політика ЄС функціонує на фундаменті та у рамках регіональної політики, і спрямована на:

- покращення правового регулювання;
- вдосконалення адміністративних відносин між відповідними інститутами та суб'єктами господарювання в сільському господарстві;
- прийняття економічно доцільних та ефективних регуляторних актів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності сільського господарства ЄС та розвитку сільської місцевості.

До важливих функцій державного регулювання в країнах ЄС відносять управління технічним прогресом у сільському господарстві через систему наукових установ або заклади освіти, професійного навчання, підвищення кваліфікації, надання консультативної допомоги фермерам; технічне та комерційне обслуговування за допомогою державних закупівель, державних оптових ринків, ветеринарне обслуговування та кредит.

Сучасна державна політика розвитку сільських територій України також передбачає законодавче визначення об'єкта регулювання, його типології, правове визначення економічної бази розвитку сільських територій тощо. Проте її стабільність та інституційна забезпеченість залишаються на достатньо низькому рівні, що дає всі підстави для висновку про їх невідповідність стандартам ЄС.

В Україні слід скористатися позитивним досвідом країн світу щодо здійснення державної підтримки сільськогосподарського виробництва і вжити заходів, які б сприяли забезпеченню населення країни продуктами харчування, створенню робочих місць на селі, збільшенню надходжень від експорту продукції, забезпеченню сільськогосподарського виробництва висококваліфікованими працівниками. Дуже важливо для України впровадити модель переходу продукції від виробника до споживача [2]. Адже в нашій державі продукція переходить від виробника до посередника, який, у свою чергу, залишає виробника ні з чим, пропонуючи йому свою ціну, в свою чергу, і споживач незадоволений купівлею даного товару, адже йому товар потрапляє з великою націнкою.

Список використаних джерел:

1. Європейський досвід законодавчого регулювання державної підтримки та розвитку сільських населених пунктів // Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documnts/28885.pdf> (дата звернення 02.10.2018).
2. Куліш І.М. Державна політика розвитку сільських територій: світовий досвід для України // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 3 (107). С. 395-407.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Т. ВІЛЬХОВА, к.е.н, доцент

**КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро**

Перспективними напрямками підвищення ефективності державної екологічної політики України у галузі рослинництва є посилення відповідальності за порушення природоохоронного законодавства при виробництві сільськогосподарської продукції, створення умов для реінвестування в основні фонди та запровадження ресурсозберігаючих технологій, використання новітніх підходів до управління підприємствами що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, тощо. Тільки системне вирішення проблем на всіх рівнях виробництва дасть змогу змінити ситуацію, що склалася, та розробити дієву екологічну політику, яка забезпечуватиме раціональне та екологічно безпечне господарювання й високоефективне використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття, забезпечення людства екологічно безпечними сільськогосподарськими продуктами, підтримання сприятливих для здоров'я людини природно-екологічних умов життєдіяльності, збереження, відтворення і примноження якості довкілля та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Україна, враховуючи досвід провідних країн світу, має активізувати свої дії щодо переходу на засади сталого розвитку. Це потребує, насамперед, прискорення доопрацювання та затвердження Концепції сталого розвитку та розробки Національного плану дій щодо її реалізації. В основу Концепції має лягти нова ідеологія природокористування, яка потребує здійснення заходів щодо структурної перебудови економіки, зміни експортної політики держави; розвитку маловідходних ресурсозберігаючих технологій, запровадження прямих природоохоронних заходів, якими є будівництво очисних споруд, рекультивация земель, розширення охоронних територій, реалізація стратегій на відновлення вихідного стану природних екосистем. Концепція сталого розвитку повинна базуватись на принципах єдності, узгодженості та вертикальній і горизонтальній інтегрованості [1].

Безпека зернової продукції є пріоритетом на всіх стадіях харчового ланцюга. Основним гарантуванням безпеки зернових культур в Україні є контролювання у зерні та продуктах його переробки залишкової кількості пестицидів, радіонуклідів, токсичних елементів і мікотоксинів [2]. На сьогоднішній день в Україні діють декілька стандартів на визначення пестицидів у продукції АПК, у тому числі і в зерновій продукції. Незважаючи на те, що деякі стандартні методики були переглянуті у 2008 р. СЕН, більшість з них не гармонізована в Україні. Тобто необхідна

гармонізація національних стандартів і нормативно-правових актів на вміст залишків пестицидів та їхнє визначення згідно з міжнародними вимогами [2].

Пестициди у процесі застосування можуть потрапляти до атмосфери, води, ґрунту, забруднюючи харчові продукти. Шкода, яка завдається пестицидами живій природі, не піддається точній оцінці, але цілком точно можна сказати, що вона величезна. У зв'язку з цим, необхідно удосконалити існуючі та розробити нові сучасні методики визначення багатозалишкових мікрокількостей пестицидів в тваринній та рослинній продукції, об'єктах довкілля, створити та імплементувати моніторингову програму, за допомогою якої проводити контроль залишків пестицидів у об'єктах системи «повітря – ґрунт – рослини – тварина - людина».

З огляду на вищезазначене, очевидною і нагальною є потреба наявності ефективних і точних методів визначення вмісту залишкових кількостей забруднюючих речовин в продовольчій сировині, харчових продуктах та кормах для сільськогосподарських тварин а також у ґрунті та воді. Але крім відповідних методів в Україні необхідно створити комплексну систему контролю та моніторингу, яка давала б змогу контролювати екологічну безпеку у відповідній галузі.

Також необхідно крім створення системи державного контролю, запровадити систему альтернативного, недержавного (громадського) контролю за контролем якості сільськогосподарської продукції, для того щоб пересічний споживач міг за відносно невелику плату, самостійно, за власною ініціативою, провести аналіз щодо вмісту залишкових кількостей забруднюючих речовин в продовольчій сировині, харчових продуктах та кормах для сільськогосподарських тварин а також у ґрунті та воді.

В умовах, що склалися нині в Україні, стратегія системи сільськогосподарського природокористування має передбачати:

- формування високопродуктивних і екологічно стійких агроландшафтів;

- гармонійне поєднання механізму дії економічних законів і законів природи в межах території з урахуванням лімітуючих чинників навантаження насільськогосподарські угіддя, біологічні ресурси та ландшафти;

- впровадження вимог щодо екологічної безпеки в системі с/г природокористування;

- забезпечення екологічно-обґрунтованого поводження з пестицидами та агрохімікатами;

- формування механізму економічної, адміністративної та кримінальної відповідальності сільськогосподарських природокористувачів за порушення екологічних вимог;

- розроблення природоохоронних заходів на основі вимог міжнародного законодавства та підвищення його ролі в практиці сільськогосподарського природокористування;

- створення системи економічних стимулів виробництва екологічно – чистої сільськогосподарської продукції на основі технологій біологічного землеробства;

- підтримання сприятливого в екологічному відношенні довкілля, інфраструктури та умов для праці, відпочинку і фізичного розвитку сільського населення;

- виведення з користування малопродуктивних сільськогосподарських угідь, насамперед у регіонах з високою розораністю земель [3].

Досить складною проблемою залишається низький рівень усвідомлення необхідності врахування екологічної складової у виробничій діяльності з боку бізнес-структур. Відповідальна екологічна поведінка підприємства може сприяти розширенню кола партнерів та споживачів, зростанню його репутації, що в свою чергу позитивно відбивається на розширенні діяльності. Тому витрати на екологізацію виробництва в розвинених країнах не сприймаються як тягар для підприємств, а є фактором підвищення конкурентоспроможності[1].

Список використаних джерел:

1. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки. Аналітична записка - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/807/>.

2. Новожилова Є. В., Безпека продуктів харчування, відстеження та відповідальність у харчовому ланцюзі: – Київ: НАУ, – 2006

3. Про основні напрямки державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03. 1998 р. N 188/98-ВР - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

О. ПАВЛЕНКО, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проблема підвищення ефективності державного управління актуальна для будь-якої країни незалежно від рівня її політичного та соціально-економічного розвитку. Для її вирішення постійно проводяться різнопланові реформи системи державного управління, створенні чисельні критерії визначення ефективності функціонування державних

органів. Важливе значення для підвищення якості діяльності виконавчих органів влади в Україні для реалізації її стратегічної мети – інтеграція до євроатлантичних структур (ЄС, НАТО), має зарубіжний досвід. Країни ЄС та різні міжнародні організації (ООН, ЄБРР) йдуть назустріч прагненню України і допомагають їй в цій справі. Так, існує безліч проектів і програм, які фінансуються ЄС або іншими міжнародними установами, для сприяння реформування державного управління, підвищення його ефективності, перейняття кращого світового досвіду. У 2006–2007 р. країни ЄС та ООН надали Україні декілька млн. євро на ці програми. 14 квітня 2004 р. згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 485 в Україні створено **Центр сприяння інституційному розвитку державної служби** для забезпечення інформаційно-аналітичної, експертної та організаційної підтримки розвитку державного управління, посилення інституційної спроможності державної служби в Україні та її адаптації до стандартів Європейського Союзу.

Зміст і сутність державного управління - організуючий вплив носіїв державно-владних повноважень на суспільні відносини і процеси з метою їх впорядкування, координації і спрямування шляхом різного роду нормотворчих і розпорядчих дій на виконання законів та інших правових актів держави державне управління проявляється у діяльності різних державних органів усіх гілок влади. Але тільки для органів виконавчої влади державне управління є провідним напрямом діяльності, оскільки ця гілка влади має забезпечити організацію виконання законодавчих та інших правових актів держави, тобто має управлінський характер. Суспільство інформаційної стадії розвитку вимагає соціальної обумовленості державного управління, змін масштабності та ефективності.

Ефективність державного управління забезпечують такі чинники: пріоритет стратегії перед тактикою, суспільних інтересів над вузько груповими; пріоритет функцій над структурами; забезпечення розширеного відтворення продуктивних сил, виробничих відносин, експериментально-виробничої бази, ресурсів; розширене відтворення власне підсистеми управління; наявність чіткої системи потоків інформації і коригуючих впливів на принципах зворотного зв'язку; функціонування системи прийняття рішень та контролю за виконанням; системний підхід до вирішення всіх державних завдань; співпадіння формальних та реальних суб'єктів влади та управління

Неефективне управління є широко розповсюдженим явищем та пов'язане з великими витратами. Нові підходи до державного управління пов'язані з формулою випереджаючого розвитку, що ставить два завдання: 1) перехід від повчальних конкретних прикладів до системних методів оцінки управління, його детермінантів та наслідків для економічного та соціального розвитку країни чи регіону; 2) використання адекватних даних щодо аналізу ефективності управління та створення

інституційних механізмів реформування державного управління, постійного підвищення ефективності його елементів.

Ефективне державне управління неможливе без розуміння високопосадовими особами стратегічних цілей державної політики та місії державної влади в цілому. Міністри, керівники державних установ і відомств повинні розуміти суть загальнополітичного процесу і бути здатними професійно довести доцільність тактики і стратегії державної політики іншим. Сократівський ідеал адміністрування – це принцип компетентності в державному управлінні, тобто правління знаючих. Успіх державних перетворень залежить від ефективної діяльності управлінського апарату.

Зарубіжний досвід свідчить, що досягти значного підвищення ефективності і дієвості державного управління можна за умов чіткого визначення кінцевих результатів реформування, інвестування чималих коштів у проведення реформ, створення відповідної правової бази [1].

Реформи у провідних зарубіжних країнах спрямовані на створення компактної, гнучкої і ефективної системи державного управління. Нині головним напрямком реформування є зменшення втручання держави в економічну сферу діяльності з метою концентрації ресурсів і діяльності на суто соціально-гуманітарних і адміністративних функціях. У структурній перебудові держави передбачається поворот у бік розвитку людських ресурсів, що виражається в децентралізації системи державного управління. У відання нижчих рівнів державного управління були передані такі елементи соціальної політики як боротьба з безробіттям, допомога бідним (соціально незахищені), організація освіти, охорона здоров'я, охорона громадського порядку і т.д. Центральні органи зосередилися на розробці загальної стратегії розвитку і контролі за її виконанням.

Необхідність проведення реформ державного управління у тій чи іншій країні чи сфері державного управління можна визначити за допомогою індексів (критеріїв) ефективності управління, які розроблені міжнародними організаціями. Серед них: індекс конкурентноздатності росту, індекс сприйняття корупції, індекс економічної свободи та інші. В окремих країнах існують свої методики визначення якості державного управління [2].

Дослідники виділяють також п'ять критеріїв спеціальної соціальної ефективності державного управління: 1) цілезорієнтованість (цільова доцільність і цільова обґрунтованість) організації і функціонування державної системи управління, 2) затрати часу на розв'язання управлінських питань і проведення управлінських операцій, 3) стиль функціонування, 4) складність організації суб'єкта державного управління, його підсистем і ланок, 5) економічні, соціальні, технічні, кадрові та інші – витрати на утримання і забезпечення функціонування державної системи управління, її підсистем та інших організаційних

структур. Взяті у взаємозв'язку критерії «цілі-час-стиль-складність-витрати» дозволяють чітко схарактеризувати організацію і функціонування держави як суб'єкта управління суспільними процесами.

Оцінюючи раціональність і ефективність державного управління необхідно порівнювати цілі, що реалізуються державними органами та отримані результатами з суспільними потребами і запитами. Не менш значимими є п'ять суспільних методів аналізу й оцінки державного управління: 1) звіти органів державної влади і місцевого самоврядування, а також їх посадових осіб; 2) масові обговорення і голосування (референдуми); 3) громадська думка; 4) оцінка і аналіз в ЗМІ; 5) звернення громадян.

Список використаних джерел:

1. Павленко Р. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. Наукове видання / Р. М. Павленко. – К. : КМ Академія, 2012. – 253 с.

2. Американское правительство: единство в многообразии / под ред. М. Эслера, Б. Браун, Т. Макафи, В. Федотовой. – М. : ИЧП «Издательство Магистр», 1997. – 196 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

М. ПЕЦОЛЯК, учень

КПНЗ «МАНУМ» ДОР», м. Дніпро

І. БАЙДАК, ст. викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Земля завжди була, є і буде залишатися особливим об'єктом суспільних відносин, який характеризується просторовою обмеженістю, незамінністю, постійністю місцезнаходження. Таким чином, суспільні відносини, пов'язані із перерозподілом земельних ресурсів, завжди вимагатимуть пильної уваги з боку держави. Територія нашої держави відзначається значною багатоманітністю природних умов. Дбаючи про успішне майбутнє країни і її сталий розвиток, держава має проводити розумну та збалансовану політику щодо регулювання земельних відносин, забезпечувати ефективний перерозподіл земель як основного національного багатства, забезпечувати їх раціональне використання і охорону.

В юридичному значенні земля (як основне національне багатство) – це «розташована над надрами в межах державних кордонів частина земної поверхні з родючим шаром ґрунту, який використовується для виробництва у сільському господарстві абсолютної і додаткової вартості,

що має розподілятися між сільським господарством, промисловістю і державою через приватну і суспільну форми власності за об'єктивним природним законом прогресивного економічного розвитку суспільства, що забезпечує збереження і підвищення родючості ґрунту, відновлення людської праці і розширене відтворення капіталу з метою забезпечення потреб та інтересів кожного громадянина і всього Українського народу» [1].

Розуміння земельної ділянки як простору характерне для практики ООН: «окремої замкненої площі або багатокутника, що географічно визначається її (його) межами, і включає землю, на яку поширюються однорідні майнові права та яка перебуває в одній і тій самій власності».

У спеціальній літературі вживається також поняття «земельні ресурси». Так, на думку В. Єрмоленка, категорії «земля», «земельні ресурси» та «земельні ділянки» співвідносяться як загальне, особливе та одиничне (поняття «земельні ресурси» вживається у розумінні певної сукупності земельних ділянок, їх «складають вже освоєні людством поверхні земельних ділянок, які задовольняють певні потреби людей та надають можливість досягти певного соціального ефекту») [2].

Але в літературі відсутнє єдине визначення поняття «земельні відносини». У своїх наукових працях вчені-економісти по-різному підходять до визначення земельних відносин. В більшості випадків земельні відносини пов'язують з категорією власності на землю. Зокрема, М. Бочков розглядає земельні відносини, як «відносини в області володіння і користування землею як засобом виробництва. Вони є складовим елементом виробничих відносин суспільства і мають в своїй основі форми власності на землю, знаряддя виробництва і інші засоби виробництва» [3]. М. Хлистун та В. Улюкаєв вважають, що поруч з формами земельної власності «важливим аспектом земельних відносин є форми управління земельними ресурсами, які в значній мірі залежать від форм власності на землю і характеризуються системою політичних, соціально-економічних, правових та адміністративних заходів, спрямованих на організацію використання землі» [4].

Державне регулювання земельних відносин здійснюють органи державного управління всіх ієрархічних рівнів. Так, державне регулювання – це сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимог підприємств і громадян. Воно включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження [5]. Державне регулювання земельних відносин полягає у створенні законодавчої бази з захисту прав землевласників і землекористувачів, у виборі ефективних пропорцій між прямим і непрямим управлінням земельними ресурсами.

Державне управління – це діяльність державних органів виконавчої влади, яка полягає в організації виконання законів і нормативно-правових актів, здійсненні розпорядження ресурсами загальнодержавної власності, з метою комплексного соціально-економічного розвитку, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах життя. Державне управління є формою практичної реалізації виконавчої влади [5].

Метою державного регулювання є забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави, раціонального використання та охорони земель. Таким чином, слід виділити дві основні задачі регулювання земельних відносин:

- гарантування прав на землю;
- забезпечення раціонального та ощадливого землекористування.

Питання побудови оптимальних земельних відносин в цілому знаходиться у стадії реформування, хоча основні норми та вимоги втілюються у життя з реалізацією одразу декількох аспектів – містобудівного та землепорядного.

Отже, метою державного регулювання земельних відносин є забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави, раціонального використання та охорони земель. Одним із значних етапів реформування земельних відносин є формування поняття власності на землю. Не менш важливим кроком для ефективного використання земель, особливо в населених пунктах є розмежування земель комунальної та державної власності.

Результати аналізу наукових джерел дають змогу підтвердити висновок про те, що земельні відносини у невеликих населених пунктах є джерелом бюджетоутворюючого податку на землю та надходження коштів від оренди земель комунальної власності. Земельні ресурси є одним з основних елементів у забезпеченні матеріального та фінансового забезпечення місцевого самоврядування, ресурсом для розвитку територій. В більшості населених пунктів, що відносяться до категорії так званих «малих міст» найчастіше це одна з найбільших доходних частин бюджету.

Дослідження питання використання земель населених пунктів – як власності територіальних громад проводиться але потребує в подальшому більш детального вивчення. Особливої уваги потребує вивчення та вдосконалення системи механізмів використання земель державної та комунальної власності та взаємодії органів державної влади і власників приватних земельних ділянок у малих містах.

Список використаних джерел:

1. Носик В. В. Право власності на землю Українського народу [Текст] : монографія / В. В. Носік. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. - 544 с.

2. Правові основи майнових і земельних відносин: Навч. посіб. / Колектив авторів; За заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. – 384с.

3. Бочков Н.В. История земельных отношений и землеустройства / Н.В. Бочков. – М. : Изд-во с.-х. лит., 1956. – 247 с. 27.

4. Хлестун В. Н., Улюкаев В. Х. Земельные отношения и механизм их регулирования. — М.: Знание, 1991. — 48 с. 8.

5. Державне регулювання: матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

А. ПЛОТНИЦЬКА, студентка групи МгПУА-1-18

Науковий керівник: Пугач А., д.н. держ. упр., проф.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Початком становлення концептуальних засад реформування політичної модернізації та перебігу її запровадження слід вважати демократичні стандарти організації та функціонування органів державної влади, збалансованість механізму поділу влади, єдність з іншими правовими принципами демократичної соціальної держави. Зазначені концептуальні засади стосуються також вихідного рівня теоретико-правового осмислення проблеми, тобто прийняття принципового рішення, яке є складним політико-правовим феноменом, де непросто виокремити чіткі, однозначні причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, діями окремих носіїв – впливових суб'єктів державної влади та їх наслідками. Насамперед, це зумовлюється незакінченістю зазначених процесів, невирішеністю багатьох питань конституційної реформи, браком суспільної згоди стосовно її сутності та перспектив.

Особливості початку реформування конституційної політичної модернізації 1996 р. засвідчили певну типологічну спорідненість України з посткомуністичними державами, які демонструють подібні напрямки розвитку політично-правових процесів та ідентичні комплекси чинників, що зумовлюють реалії розвитку національних моделей поділу влади. Йдеться про специфіку розвитку, що вкладається у прийняту класифікацію, коли носій належить до перехідного типу держави, яка переживає стан трансформації від «чистого» типу державного розвитку до іншого, знову неусталеного [1; 2].

Питання реформування політичної модернізації в Україні стало дебатуватися майже відразу після її запровадження в 1996 р., а реформації проходили паралельно з реалізацією конституційної

модернізації. Отже, два процеси, теоретичний та практичний, переплелися в часі, зумовили численні спроби реформування, які мали хаотичний, випадковий, неодноразово – необґрунтований характер. Аналіз практики спроб спонукає до певних, принаймні попередніх, узагальнень і висновків.

Концептуальна сутність реформування політичної модернізації, як відомо, полягає в тому, щоб забезпечити демократичні принципи організації і функціонування державної влади на засадах її поділу, наділити ці гілки влади необхідним балансом повноважень та відповідальності, забезпечити підконтрольність державної влади суспільству, оптимізувати державне управління тощо. Конкретизуючи загальнотеоретичні положення, вкажемо, що модель реалізації принципу поділу влади має оптимізувати перехід більшості владних повноважень від суб'єкта, який здебільшого її концентрував (Президент) до інших до центрального органу виконавчої влади (Кабінету Міністрів України) на основі законотворчості Верховної Ради України та під контролем Верховного та Конституційного судів України.

Постановка таких реформаторських цілей виявляє ще одну закономірність: кожне наступне реформування об'єктивно має спиратися на попередній досвід, знаходячи розумний компроміс між елементами старого та нового, у розумній пропорції поєднуючи конституційну новелізацію з вже усталеними засадами, динамізм зі стабільністю.

Отже, якщо перший підхід до вдосконалення системи поділу влади за Конституцією України 1996 р. апелював до необхідності збереження старої конституційної моделі та її вдосконалення за рахунок законодавчих заходів, то другий підхід передбачав нормативно більш революційні заходи, серйозні новелізації, які стосувалися змін до Основного Закону. Протиборство між цими двома концептуальними підходами визначало реальну динаміку подальшого розвитку конституційної політичної модернізації на науково-теоретичному і практично-політичному рівнях та зумовлювало хід подальших спроб її реформування.

Реалізація конституційної політичної модернізації передбачає формування конституційно визначених органів державної влади, які належать до механізму влади. Йдеться про Конституційний Суд України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Вищу раду юстиції, Національну Раду безпеки і оборони України та інші інституції, існування яких прямо встановлено Конституцією України. Ми констатуємо, що після прийняття Конституції України 1996 р. конституційна модель поділу влади в Україні залишалася тривалий час не сформованою, а отже модель поділу влади, відповідно до Конституції України, складалася поступово, а не одномоментно, після внесення нових змін у 2004-2006 рр. цей процес продовжується вже на іншій стадії. Чергова стадія конституційного процесу заступила місце першої, не до кінця реалізованої.

Список використаних джерел:

1. Медведчук В. Держава в умовах перехідного суспільства / В. Медведчук // Право України. – 1998. – № 3. – С. 9 – 13.

2. Чиркин В. Е. Переходное постсоциалистическое государство: содержание и форма / В. Чиркин // Государство и право. – 1997. – № 1. – С. 3 – 11.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬСТВОМ

АНАСТАСІЯ ПУГАЧ, старший викладач
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»

Сьогодні в Україні назріла потреба у виробленні системи заходів і механізмів ефективного партнерства держави та громадянського суспільства, оскільки органи влади, що співробітничать з інститутами громадянського суспільства, підвищують результативність своєї діяльності й підсилюють її правомірність в очах громадян. Встановлення взаємозв'язків між рівнем участі громадян у політичному житті країни та рівнем розбудови громадянського суспільства, між діями держави та реакцією на них членів суспільства в перспективі сприятиме покращенню функціонування механізму взаємодії суспільства та держави.

Громадянська активність є складовою частиною більш широкого поняття – громадянської участі. Під останньою в сучасних наукових джерелах розуміється раціональна, усвідомлена довготривала участь людей у суспільному житті, діяльності громадських організацій і об'єднань, їх залученість до вирішення важливих суспільних проблем. Метою громадянської активності є здійснення впливу на рішення, що приймаються в суспільстві, допомога у створенні, зміні або відхиленні правових актів тощо [1]. Іншими словами, громадянська активність – це знаряддя громадян країни, яке вони застосовують для впливу на політичні, економічні, соціальні процеси в Україні.

Участь громадян у місцевому самоврядуванні також є показником рівня громадянської активності. Тут простежується і зворотній зв'язок – чим вище означений рівень, тим вища «якість» самоврядування. Це зумовлено тим, що між місцевим самоврядуванням і державою існують зв'язки взаємозалежності та взаємодоповнення. Держава проявляє активність у визначенні правових меж діяльності місцевого самоврядування, забезпеченні його фінансовими ресурсами та механізмами примусового виконання рішень, гарантуванні своїм громадянам певного мінімального рівня задоволення соціальних потреб

на всій території держави. Низький рівень соціальної активності членів місцевого співтовариства компенсується надмірним втручанням у відповідні суспільні відносини з боку інститутів державної влади і навпаки - вирішення на автономних засадах значного кола питань організації сумісної життєдіяльності місцевого населення знижує потребу використання державно-примусових заходів.

Оптимальним засобом підвищення рівня громадянської активності членів суспільства вбачається формування системи стимулювання участі громадян у політичному житті шляхом створення «прозорої» системи органів влади, врахування державними органам та посадовими особами результатів громадських слухань, сприяння з боку державних органів діяльності так званого третього сектора суспільства (об'єднання громадян).

Отже, громадянську активність можна розглядати у двох аспектах: як одну з умов формування та одну зі складових громадянського суспільства. За низького рівня громадянської активності неможливий конструктивний діалог між державою та суспільством, оскільки відсутній «зворотній зв'язок» між ними. Неможливо сформувати громадянське суспільство в державі, яка не враховує його інтересів. Адже громадянське суспільство – це суспільство з розвинутими політичними, економічними, правовими і культурними відносинами між його членами, незалежне від держави, але таке, що взаємодіє з ним, суспільство громадян високого соціального, економічного, культурного статусу, які створюють разом з державою розвинуті правові відносини. Подальше дослідження такої категорії як громадянська активність та умов, які впливають на її рівень, сприятиме покращенню взаємодії українського суспільства та Української держави та прискоренню процесу формування в Україні громадянського суспільства.

Участь громадських об'єднань в управлінні державними справами дає змогу забезпечити такі істотні характеристики органів влади, як публічність, відкритість, взаємодія з громадянським суспільством, орієнтація на суспільну підтримку, запобігання конфліктам тощо. Тому залучення громадськості до процесу державного управління юридична наука завжди розглядала як найважливішу складову правового статусу громадянина, що дає можливість діяти заради суспільного блага [2].

Причетність громадянського суспільства до державного управління дає змогу виконати такі завдання: по-перше, сформувати активного громадянина, який усвідомлює свої та загальнодержавні інтереси; по-друге, створити ресурсні передумови (кошти та інші матеріальні ресурси, вільний час, професійні знання, практичний досвід). Форми взаємодії органів виконавчої влади диференціюються залежно від цілей залучення громадян до механізму управління. Передусім заслуговує на увагу взаємодія органів державної влади та громадських об'єднань і рухів, асоціацій, благодійних організацій, коаліцій тощо. Впливовість

організації громадського суспільства в процесі вироблення спільної (державної) політики прямо залежить від авторитету цих організацій, довіри держави та наявності повноважень брати участь у підготовці й ухваленні рішень, їхньої організаційно-ресурсної спроможності.

Тиск організацій громадянського суспільства під час вироблення суспільної (державної) політики передбачає рішучу та енергійну дію, що спрямована на врахування їхніх інтересів при творенні політики. Особливо такий тип активності проявляється на стадії внесення питання до порядку денного державної політики. Ця діяльність передбачає вибір форм декларування своїх вимог і мобілізації людей на їхню підтримку.

Громадська участь у формуванні та реалізації державної політики може вважатися ефективною лише тоді, коли озвучені громадянами проблеми починають розв'язуватися за їхньої участі у процесі прийняття рішень [3]. Отже, можемо зазначити, що громадські організації - один із важливих суб'єктів процесу вироблення державної політики. Їхня участь у цьому процесі насамперед консультативна та представницька. Не маючи повноважень ухвалювати остаточні рішення щодо визначення державної політики, ці організації вступають у взаємодію з головними виробниками політики. У процесі такої взаємодії вони впливають, здійснюють тиск, громадський контроль та оцінку.

Сьогодні суспільство доросло до розуміння важливості ролі громадськості в управлінні державними справами. Особливо проявляється небайдужість громадян щодо відкритості регулювальних механізмів, зокрема, щодо доцільності надання окремим суб'єктам господарювання пільг у сплаті податків, неподаткових платежів, виділення їм бюджетних асигнувань, монополізації окремих видів діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про Вищу раду юстиції : закон України від 15 січ. 1998 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб, яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України або Верховна Рада України за поданням Президента України» (справа про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб) // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 18. – Ст. 756.

3. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : закон України від 23 груд. 1997 р. // Відом. Верховної Ради. – України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ У ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

В. СИЧЕНКО, д.н. держ. упр., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Організаційна структура в державному управлінні екологічною безпекою у галузі рослинництва в Україні останнім часом зазнала значних змін. Ці зміни розпочалися з прийняттям Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010р. № 1085/2010. Так, з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління та відповідно до пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України було утворено:

- Міністерство аграрної політики та продовольства України та Державну інспекцію сільського господарства України, реорганізувавши Міністерство аграрної політики України;

- Державну санітарно-епідеміологічну службу України, поклавши на цю Службу функції з реалізації державної політики у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;

- Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України, реорганізувавши Державний комітет ветеринарної медицини України, а також поклавши на цю Службу функції з реалізації державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин [1].

Крім того згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Державної ветеринарної та фітосанітарної служби» від 22 лютого 2012 р. №125 було утворено як юридичні особи публічного права – територіальні органи Державної ветеринарної та фітосанітарної служби, реорганізувавши: шляхом перетворення - територіальні органи Державного комітету ветеринарної медицини; шляхом злиття – Державні інспекції з карантину рослин та Державні інспекції захисту рослин [2]. До того ж, згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про ліквідацію урядових органів» від 28 березня 2011 р. № 346 було ліквідовано Державну інспекцію з контролю якості сільськогосподарської продукції та моніторингу її ринку [3].

Отже Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України утворена шляхом делегування їй функцій Державного комітету ветеринарної медицини, Головної державної інспекції з карантину рослин, Головної державної інспекції захисту рослин і частини функцій Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Необхідно також відмітити що, 6 квітня 2011 р., Указом Президента було затверджено

«Положення про Державну санітарну епідеміологічну службу України», у якому не відображено покладені законами функції нагляду і контролю за безпекою харчових продуктів та харчування населення. Якщо раніше Держсанепідемслужба підпорядковувалася Міністерству охорони здоров'я та являла собою діючу систему контролю й нагляду, то тепер вона стала центральним органом виконавчої влади, входить до системи органів виконавчої влади в галузі охорони здоров'я.

Тобто, якщо відповідно до Закону України «Про захист рослин» та Закону України «Про пестициди і агрохімікати» - контроль за застосуванням, зберіганням, транспортуванням, торгівлею пестицидів і агрохімікатів раніше, здійснювала Інспекція захисту рослин, яка мала відповідні структурні підрозділи інспекцій на рівні області, району, і посадові особи несли відповідальність за організацію робіт пов'язаних із застосуванням, зберіганням, транспортуванням, торгівлею пестицидів і агрохімікатів, а також проводили навчання працівників які будуть працювати з пестицидами і агрохімікатами з послідуною видачею їм допуску і посвідчення на право здійснення відповідних робіт та здійснювали відповідний контроль, у відповідній зоні обслуговування, то сьогодні закріплення посадових осіб, органів контролю, за зонами обслуговування або відповідними територіями відсутні, так як фітосанітарні інспекції, не закріплені за територіями і не мають визначених зон обслуговування та контролю і представлені на рівні району – головними спеціалістами – державними фітосанітарними інспекторами, та провідними спеціалістами – державними фітосанітарними інспекторами відповідних областей.

Таким чином розгляд питання реформування організаційних структур в державному управлінні екологічною безпекою у галузі рослинництва дозволяє говорити про проведення значних структурних змін у цьому напрямі, які були проведені в останні кілька років в Україні. Разом із тим, слід відзначити, що певна непослідовність, наявність протиріч при визначенні положень і структур та посадових осіб, які здійснюють державну політику у цій сфері призводить до зниження якості реформаційних змін. Відповідно існує потреба визначення подальших кроків щодо удосконалення організаційних структур в державному управлінні екологічною безпекою у галузі рослинництва в Україні. Особливої уваги потребує удосконалення управлінських структур на регіональному та місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: указ Президента України № 1085/2010, від 09 грудня 2010 року - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>.

2. Про утворення територіальних органів Державної ветеринарної та фітосанітарної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2012 року №125 - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/125-2012-p>

3. Про ліквідацію урядових органів: постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2011 року, N 346 - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/346-2011-p>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

М. СИЧОВА, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В. ТАРАСЕНКО, учень

КПНЗ «МАНУМ» ДОР», м. Дніпро

Методи вирішення питань управління сільським і міським землекористуванням, які склалися за часів виключно державної власності на землю, значною мірою збереглися і до сьогодні, не відповідають сучасним вимогам економіки, гальмують її розвиток, не задовольняють потреб фізичних та юридичних осіб. Зважаючи на це, слід приділити достатньо уваги прогресивному досвіду інших країн, де зазначені питання вирішуються позитивно.

За існуючої різноманітності умов і рівнів розвитку всім без винятку країнам доводилось і доводиться вирішувати загальну в своїй основі проблему пошуку і реалізації власних моделей регулювання земельних відносин та формування земельного ринку. Розглянемо методи регулювання земельних відносин у країнах світу.

Земля в зарубіжному трактуванні об'єкт складніший, ніж в Україні. Це – і ґрунти, і територія розміщення продуктивних сил, і надра, і навіть простір над нею. Зарубіжне юридичне розуміння земельної ділянки – тримірне: розміщення її визначається реальними і уявними точками, які встановлені стосовно до земної поверхні [1]. Права на простір і на будь-який матеріальний зміст, які знаходяться всередині меж визначеної ділянки, є особливими юридичними питаннями. Такий підхід до визначення прав на землю робить можливим її вертикальний поділ по шарах. Одна особа може володіти земною поверхнею, інша тим, що знаходиться під або над нею. Такий поділ землі на шари підвищує не

тільки загальний ефект її використання, але має і економічне значення.

Зокрема в Болгарії закріплено три основні форми власності на землю: державна, громад і громадян. У більшості колишніх соціалістичних країн збережено значні обмеження на використання одержаної у приватну власність землі, лімітовано максимальні і мінімальні розміри приватизованих ділянок, не розширено продаж землі іноземним громадянам, землі державних сільськогосподарських господарств передано їм на умовах довгострокової оренди.

Питання про форми власності на землю по-різному вирішуються і в країнах стійкої капіталістичної орієнтації. Сьогодні інститут приватної власності на землю в розвинених країнах давно неоднозначний попередньому праву, яке оголосило волю власника законом даного земельного простору. Питання виробництва сільськогосподарської продукції на будь-яких землях регулюються багатьма структурами: державою, кооперативами, споживчими товариствами, що стосується використання землі як об'єкта власності і як об'єкта господарювання [2].

Не випадково, східноєвропейські країни, колишні члени Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ), які раніше України приступили до приватизації землі, дійшли висновку про необхідність коректування своїх земельних реформ. Бурхлива приватизація в цих країнах швидко змінилась на обережні підходи до трансформації форм власності. І для цього були вагомі причини. Наприклад, в Румунії масова приватизація землі призвела до ліквідації великих площ виноградників, руйнування на приватизованих землях господарських будівель, скорочення поголів'я худоби. Половиною нових землевласників сільськогосподарських угідь стали жителі міст, які не мали досвіду ведення сільського господарства або не бажали ним займатись. Сьогодні ставлення до сільськогосподарських земель як товару змінилось. У Швеції, наприклад, землю можуть купити особи, які ведуть сільськогосподарське виробництво і мають необхідну підготовку.

Власність на землю в Китаї відділена від землекористування і землеволодіння. Там продається право користування землею і, таким чином, земельні відносини включаються в ринкові механізми. Китай висунув орендні відносини як основні, зберігши земельні ресурси, як національне надбання, власність народу в особі держави, але надав колективним і індивідуальним орендарям всю повноту прав, необхідну для організації ефективного використання землі. Платне землекористування на основі оренди забезпечує повну волю і самостійність господарювання на землі, об'єднавши для орендаря

функції землевласника і власника результатів виробництва. При цьому оренда не руйнує глибинні основи економічного ладу, не змінює всього укладу сільського життя, а еволюційним шляхом забезпечує розвиток статусу господарюючого суб'єкта, формує самостійних господарів [3].

У законодавстві багатьох країн досить чітко простежуються тенденції посилення державного регулювання земельних відносин, у першу чергу, відносин земельної власності. Одним із важливих методів державного регулювання земельних відносин, як і управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах, є планування використання земель. У різних країнах воно має різну назву: у Великобританії – «планування міської і сільської території», в ФРН – «упорядкування території», у Франції – «облаштування території», в США – «зонування» [4].

У Німеччині власник землі, який має намір використовувати земельні угіддя не за цільовим призначенням, повинен отримати дозвіл земельних органів влади, що досить складно. У Польщі, крім того, практикується контроль за засобами і строками освоєння придбаної землі. Державне втручання у право розпорядження земельною власністю здійснюється, в основному, встановленням порядку продажу і оренди земельних ділянок, а також їх успадкування. Як свідчить огляд економічної літератури, у Франції заборонено продавати землю протягом 12 років з дня її отримання, в Іспанії – 10-12, Італії – 30 років. Заборона на продаж землі протягом певного періоду діє і в Японії [4].

У питанні виділення особливостей державного управління земельними ресурсами особливої уваги заслуговує досвід США. У США накопичено значний досвід регулювання земельних відносин через оренду землі і заставні операції, а також діяльності земельних банків. У різний період федеральний уряд США був власником до 80 % земель країни, в даний час – приблизно 29 %. У власності федерального уряду знаходиться 110 млн. га земель багатопільового використання, управління якими здійснює бюро по землеустрою. У його віданні знаходяться також природні корисні копалини, які залягають під землями [5].

Досвід розвинутих країн показує, що вільний ринок не означає нерегульований ринок. Таким чином, досвід державного регулювання процесу оренди землі з використанням законодавчих, економічних та адміністративних важелів, який накопичено в інших країнах світу, може бути використаний під час урегулювання земельно-орендних відносинах в Україні.

Унікальний земельно-ресурсний потенціал України обумовлює її особливе місце серед інших європейських країн. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє виділити напрями удосконалення регулювання земельних відносин в нашій країні. Так, для створення умов, що стимулюють динамічний і ефективний розвиток оренди землі, цій формі господарювання слід надати низку економічних пільг. На нашу думку, доцільним є на орендованих землях здійснювати за рахунок держави роботи із землеустрою, меліорації, будівництва доріг тощо. Також варто наголосити, що основним механізмом, яким держава впливає на розвиток оренди, є система законодавства, якою вона і контролює ці процеси. Ринкові відносини в сільському господарстві розвинутих країн чітко регулюються і ретельно плануються. Це вказує на те, що створювати ефективні механізми оренди земель потрібно вже сьогодні, не чекаючи створення ринку земель, зокрема сільськогосподарського призначення.

Таким чином, вивчення закордонного досвіду свідчить про необхідність створення власної моделі використання та управління земельними ресурсами. Особливе місце у цьому питанні має бути відведено удосконаленню управління земельними ресурсами на рівні малих міст. Це, серед іншого, актуалізує проблему належного врахування різних категорій земель, що входять до земельного фонду населених пунктів.

Список використаних джерел:

1. Бамбіндра Д. І. Земельне законодавство потребує вдосконалення / Д. Бамбіндра, В. Слінчук // Землеустрій і кадастр. - 2005. - № 4. - С. 3-5.

2. Мартин А. Г. Регулювання ринку земель в Україні// Наукова монографія Національний університет біоресурсів і природокористування – К. 2011

3. Данкевич А.Є. Світовий досвід оренди земель / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. -2007. - № 3. - С. 138-144.

4. Державне регулювання земельними відносинами у ринковій економіці/ Землеустройство и кадастр - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kadastrua.ru/zemelni-vidnosini/187-derzhavne-regulyuvannya-zemelnimi-vidnosinami-u-rinkovij-ekonomitsi.html>

5. Мельник Л.Ю. Соціально-економічні аспекти приватної власності на землю сільськогосподарського призначення / Л.Ю. Мельник, Ю.О. Литвин // Держава та регіони. - Сер.: Економіка та підприємництво. - 2004. - № 2. - С. 135-140.

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Д. ДУДНИК, студентка гр. Мг-МТ-18

Науковий керівний Р. Миронова, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Становлення ринкових відносин в аграрному секторі економіки надає нові можливості для розвитку сільськогосподарської кооперації в різних організаційних формах, що дозволяє швидко і адекватно реагувати на мінливий попит, більш повно використовувати потенціал сільського господарства, вирішувати протиріччя між жорсткими вимогами ринку до якості, асортименту та вартості продукції, вишукувати додаткові кошти на інновації. Сільськогосподарські кооперативи в даний час успішно функціонують у всьому світі і є однією з перспективних організаційно-правових форм економічних відносин в сільськогосподарському виробництві.

Однак вплив багатьох несприятливих факторів стримує розвиток сільськогосподарської кооперації, в зв'язку з чим вона розвивається повільно і нестабільно, не забезпечуючи задоволення інтересів учасників кооперації і ефективності їх спільної діяльності. Ці явища посилюються причинами економічного і адміністративно-організаційного характеру: недосконалістю механізму розвитку коопераційних відносин, недостатністю державної підтримки та регулювання коопераційних процесів, відсутністю методичних розробок для різних видів, типів і форм кооперації та ін.

Існуючі проблеми викликають необхідність розробки методів обґрунтування найбільш ефективних організаційних структур кооперації, розвитку нового організаційно-економічного механізму взаємодії господарюючих суб'єктів, що кооперуються, вдосконалення оцінки ефективності спільної діяльності та дольової участі кожного учасника.

Кооператив як специфічна економічна організація є однією з форм добровільного об'єднання виробників для досягнення загальних господарських цілей, головна з яких не максимізація прибутку, а обслуговування економічних і соціальних інтересів товаровиробників, що об'єдналися, досягнення певних переваг і вигід для своїх членів.

Розвиток кооперації в аграрному секторі має сприяти зміцненню економічного потенціалу і соціального статусу приватних сільськогосподарських виробників, поліпшення макроекономічних умов

господарювання, створення стимулів для зростання обсягів товарної продукції і становленню на високому світовому рівні вітчизняного сільськогосподарського виробництва. Відродження і розширення сільськогосподарської кооперації може сприяти:

- захисту та реалізації економічних і соціальних інтересів населення за допомогою його самоорганізації і самодіяльності (тобто за рахунок його власних коштів), а також забезпечення соціальної справедливості через зв'язок диференціації доходів і добробуту людей з результатами їх діяльності;

- мобілізації і включенню в господарський оборот невикористовуваних земельних, трудових і матеріальних ресурсів, особливо на первинних територіальних та господарських рівнях;

- організації інфраструктури, яка обслуговує сільське господарство, що інтегрує інтереси всіх учасників агропромислового процесу.

Дослідження еволюції і змісту організаційно-економічного механізму сільськогосподарської кооперації дозволило виявити комплекс основних елементів, що формують його як єдину цільову систему, спрямовану на ефективний і сталий розвиток АПК, і об'єднати дані елементи в групи за рівнями їх прояву. Кожен з елементів організаційно-економічного механізму має свої особливості і відносну самостійність, але всі вони пов'язані між собою і доповнюють один одного. Ринкова економіка визначає нове змістовне наповнення механізму розвитку кооперації, вносячи в нього сучасні елементи і забезпечуючи можливість його перебудови в зв'язку зі змінами кон'юнктури.

Аналіз різних точок зору вітчизняних і зарубіжних дослідників дозволив сформулювати наступне визначення організаційно-економічного механізму відповідно до цілей, завдань, функцій і принципів кооперації: організаційно-економічний механізм сільськогосподарської кооперації - це відкрита і складна система, що постійно розвивається, і складається з органічно взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів, які формуються під дією ринкових законів і державної політики, направлених на ефективне використання всіх ресурсів в процесі кооперативної діяльності, покликана забезпечити сталий розвиток сільського господарства. Організаційно-економічний механізм сільськогосподарської кооперації як економічна система включає дві підсистеми: організаційну та економічну.

В якості основних елементів організаційного механізму можна виділити наступні:

- правове забезпечення;
- стратегія і тактика дій, їх поєднання;
- структура управління кооперативом (колективні та колегіальні органи, виконавчий апарат);
- склад виробничого персоналу (чисельність, діловий потенціал);

- склад і стабільність керівників організації, його служб, підрозділів, стиль роботи і ін.

Організаційно-економічний механізм розвитку сільськогосподарської кооперації повинен базуватися на кооперативних принципах, в основу яких закладені ідеї колективного ведення господарської діяльності, спільної праці, колективної власності на засоби виробництва, рівноправної участі її членів в керівництві громадської і господарським життям кооперативу.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ КООПЕРАТИВНИХ СТРУКТУР В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

С. ЄРЕМЕНКО, студент гр. Мг-МТз-18

Науковий керівний О. Бербенець, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Передумовами виникнення кооперації в сільському господарстві є: по-перше, поява більш сучасних знарядь праці, для використання яких необхідно об'єднання зусиль багатьох працівників; по-друге, вигідність спільного виконання окремих стадій сільгоспвиробництва, наприклад, збуту товарів. У міру розвитку продуктивних сил в сільському господарстві розвивалася і кооперація: збільшувалася кількість спільних форм роботи, ускладнювалися їх функції. Істотна особливість сільськогосподарської кооперації полягає в тому, що історично вона розвивалася в невиробничій сфері, переважно в сфері обслуговування індивідуальних сільських підприємців.

Однією з соціально-економічних передумов створення кооперативних структур в сільському господарстві є той факт, що в ході реформування аграрного сектору сформувався широкий круг товаровиробників, що відрізняються різноманіттям форм власності та розмірами господарств. Виробництво багатьох видів сільгосппродукції перемістилося у більш дрібні структури - господарства населення і фермерські господарства. При скороченні рівня виробництва в сільгосппідприємствах обсяг виробництва продукції в господарствах населення значно збільшився.

Змінилися канали збуту сільськогосподарської продукції. Якщо в дореформений період, основними покупцями продукції сільського господарства були державні структури - переробні, заготівельні і торговельні підприємства та організації, то в даний час продаж здійснюється на ринку, через власну торговельну мережу, в порядку оплати праці, за бартерними угодами та ін.

Перебудова господарського механізму і проведення в країні реорганізації суспільного виробництва негативно вплинули на систему

зв'язків між виробниками і споживачами сільськогосподарської продукції. Загострило проблему відсутність розгалуженої інфраструктури товарного ринку, незадовільний фінансовий стан сільськогосподарських і переробних підприємств, скорочення платоспроможного попиту населення на продукцію, а також відмова від державного регулювання аграрного ринку. Особливо у важкій соціально-економічній ситуації опинилися дрібні виробники - фермери, господарства населення.

Історичний досвід розвитку сільськогосподарської споживчої кооперації показав, що вона є найважливішим компонентом ринкових відносин. Вона виникає і отримує розвиток, коли в сферу ринкових відносин починають втягуватися широкі верстви населення і коли у них виникає потреба в об'єднанні своїх зусиль з метою підвищення ефективності господарської діяльності.

За своїм організаційно-економічним значенням в діяльності виробничо-господарських структур АПК найбільш важливою була і залишається кооперація зі збуту та переробки сільськогосподарської продукції. Розвиток раціональних операцій зі збуту і переробки продукції забезпечує підвищення її транспортабельності, розширює можливості для поліпшення якості готової продукції по доставці її до споживання. Крім того, кооперативна переробка перетворює продукцію, швидко псується, в більш стійкі форми тривалого зберігання, забезпечуючи членам-пайовикам високі доходи, рівномірне надходження грошових коштів.

Інтереси сільськогосподарських товаровиробників у розвитку сільськогосподарської споживчої кооперації полягає в задоволенні своїх потреб в тих чи інших послугах, які пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та умовами проживання члена кооперативу; в отриманні вигоди від участі в тому чи іншому сільськогосподарському споживчому кооперативі.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

О. КРАЩЕНКО, студент гр. Мг-МТз-18

Науковий керівний Р. Миронова, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основні доходи, за рахунок яких можуть задовольнятися особисті інтереси членів фермерських господарств і господарств населення, створюються безпосередньо в сільськогосподарському виробництві. Але вони перетворюються в грошові кошти тільки після реалізації сільгосппродукції, якщо виручка перевищує витрати на їх виробництво. При об'єднанні сил в споживчій кооперації для спільного збуту продукції фермерські господарства і господарства населення отримують додатково

частину доходу, що надходить зазвичай посередникам ринку, частину додаткового доходу за рахунок переробки своєї сільськогосподарської сировини, а також економію витрат за рахунок організації постачання матеріалами і організації виробничо-технічного обслуговування. Споживчі кооперативи, допомагаючи фермерським господарствам і господарствам населення зберегти дохід, створений ними в сільгоспвиробництві, отримують додатковий ефект, властивий великим структурам.

Ефективність сільськогосподарських споживчих кооперативів проявляється в операційному, управлінському, фінансово-економічному, соціальному та екологічному ефекті:

- операційний ефект полягає в економії операційних або поточних витрат на здійснення функцій, на яких спеціалізується кооператив і які раніше виконувалися кожним членом кооперативу самостійно. Операційні витрати це в основному трансакційні витрати, крім витрат переробних кооперативів, які складаються з витрат на переробку сільськогосподарської продукції і вартості сировини. Структура трансакційних витрат буде різною в залежності від функцій, які виконуються кооперативом;

- управлінський ефект проявляється в підвищенні оперативності управління, оперативності прийняття рішень по виконуваним функціям, можливості впровадження новітніх методів і технологій управління діяльністю;

- фінансово-економічний ефект пов'язаний з дотриманням принципу економічної участі членів кооперативу в його діяльності і принципу незалежності й автономності кооперативів та їх членів. Фінансовий ефект проявляється в отриманні вигід по залученню більш досконалих джерел фінансування, вигід від зміни цін, тарифів на продукцію та послуги, що отримуються в результаті співпраці членів кооперативу;

- соціальний ефект пов'язаний з дотриманням такого кооперативного принципу, як турбота про суспільство, сприяє зростанню їх соціального статусу, підвищенню ефективності аграрного лобі, ресурсозбереженню;

- екологічний ефект - дотримання громадських інтересів у розвитку сільської території, яку охоплює сільськогосподарський кооператив, захист навколишнього середовища, виробництво екологічно безпечної продукції, використанні передових екологічно безпечних технологій.

Соціально-економічна мета кооперації полягає в тому, щоб на демократичній основі самоврядних форм господарювання створити організаційно-правову форму захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників. Демократичний характер управління, розподілу доходів, спільність соціально-економічних інтересів учасників роблять споживчу кооперацію найбільш прийнятною організаційно-правовою формою для сільськогосподарських організацій. Ефективність сільськогосподарської споживчої кооперації залежить від впливу факторів, які можна об'єднати в чотири основні групи: правові,

організаційні, соціально-економічні та ресурсні. Методичною основою визначення ефективності кооперації повинен стати системний підхід, що враховує вплив факторів на результативні показники з урахуванням конкретних умов виробництва.

КООПЕРАЦІЯ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ МАЛИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

С. МАКСИМЕНКО, студент гр. Мг-МТ-18

Науковий керівний Р. Миронова, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах формування ринкових відносин малий і середній бізнес, представлений фермерськими та товарними господарствами населення, став складовим елементом багатокладної економіки аграрної сфери. Однак відсутність системи і механізмів обслуговування сільськогосподарських товаровиробників малого і середнього агробізнесу стримують їх створення і успішне функціонування.

Малий і середній агробізнес особливо гостро потребують створення системи збуту, постачання, фінансування, обслуговування, яка враховувала б потреби та специфіку його розвитку.

До основних причин, що викликають необхідність кооперації виробників сільськогосподарської продукції малих форм господарювання (ФГ, господарства населення), слід віднести:

- високу фондо- і матеріаломісткість виробництва, що вимагає великих інвестицій;
- обмеженість власних коштів, необхідних для ведення розширеного відтворення господарства;
- можливість оптимізації розмірів виробництва кооперативних структур і підвищення його ефективності;
- сезонність у використанні виробничих ресурсів і отриманні сільгосппродукції;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури.

Кооперування сільськогосподарських товаровиробників малих форм господарювання дозволяє більш успішно долати високу ринкову конкуренцію товаровиробників на продовольчих ринках і вирішувати проблеми підвищення економічної ефективності ведення сільського господарства.

Складність макроекономічної ситуації в країні диктує необхідність розширення принципів кооперації:

- державне регулювання і підтримка розвитку сільськогосподарської кооперації;
- забезпечення прозорості відносин всіх учасників кооперації.

Формування організаційно-економічного механізму розвитку сільськогосподарського споживчого кооперативу здійснюється в кілька етапів:

1. обґрунтування місії і цілей кооперації;
2. визначення моделі структуризації цілей кооперативу та його членів;
3. кількісна та якісна оцінка цілей;
4. виявлення цільових елементів керуючої підсистеми і об'єкта управління;
5. визначення складу і послідовності виконання загальних функцій управління кооперативом і системи взаємодії між її членами;
6. формалізація основних елементів і стадій формування організаційно-економічного механізму розвитку кооперативу.

Сучасний етап розвитку кооперації спрямований на створення системи сільськогосподарських кооперативів, які в багатьох країнах світу з розвиненою ринковою економікою є повноправними і вагомими учасниками ринкових відносин. Світова практика свідчить, що в кризовий період кооперація володіє величезним адаптаційним потенціалом і в нашій країні вона може зіграти важливу роль в консолідації і зростанні ефективності функціонування малих форм господарювання на селі.

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КООПЕРАЦІЇ

Р. РОГОЗА, студент гр. Мг-МТз-18

Науковий керівний Л. Мельник, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективність сільськогосподарської кооперації як економічного процесу, тісно пов'язаного з розвитком продуктивних сил і поглибленням суспільного поділу праці, характеризується критеріями і системою економічних показників.

Економічна ефективність діяльності сільськогосподарських споживчих кооперативів буде визначатися виходячи з характеру діяльності споживчого кооперативу як некомерційної організації, спрямованої на задоволення потреб його членів у тих чи інших послугах і як наслідок цього підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в господарствах - членах кооперативу.

Механізм формування і функціонування споживчих кооперативів відрізняється від загальноприйнятих підходів до розробки організаційно-господарської будови інших форм господарювання тим, що крім сплати членських внесків, члени кооперативу зобов'язані брати участь в

діяльності кооперативу. Це доводить важливість оцінки економічної ефективності кооперування, для визначення якої запропонована система показників, що включає в себе три блоки:

- показники, що оцінюють ефективність управління кооперативом;
- показники, що характеризують ефективність участі в кооперативі окремих економічних суб'єктів;
- показники, що характеризують ефективність окремих напрямів економічної діяльності кооперативу (реалізація продукції, постачання, переробка, обслуговування.)

Ефективність сільськогосподарських споживчих кооперативів слід оцінювати за двома критеріями:

- з позиції ефективності роботи самого сільськогосподарського кооперативу з метою збереження його життєздатності та підвищення ефективності його роботи як самостійного підприємства;
- з позиції ефективності діяльності сільськогосподарських товаровиробників, які є пайовиками кооперативу.

Наголошуємо на необхідності застосування моніторингу функціонування кооперативів, що передбачає ситуаційний аналіз сучасного стану діяльності кооперативів; дослідження соціально-економічного потенціалу кооперативів та ефективності його використання; відстеження ходу ринкових трансформацій та їх вплив на формування ринкового середовища і функціонування в ньому кооперативів як елемента інфраструктури аграрного ринку; розробку механізму створення інформаційної бази даних про сучасний стан та тенденції розвитку кооперативів. Головне завдання моніторингу діяльності кооперативів на регіональному рівні полягає в створенні надійної і об'єктивної основи для формування обґрунтованої регіональної політики регулювання розвитку кооперативів та визначення її пріоритетних напрямів.

Однією із можливих стратегій розвитку кооперативів є диверсифікація їх діяльності, яку спрямовано на забезпечення економічної стійкості кооперативу та надання йому значних конкурентних переваг в умовах мінливого ринкового середовища. Перспективним є участь кооперативів та їх об'єднань у формуванні вертикальних маркетингових систем, що сприятиме мінімізації їх залежності від ринкових посередників, зокрема, постачальників, переробних підприємств, трейдерів, що в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємств кооперативного сектора.

КАТЕГОРИЗАЦІЯ САДИБ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

ЮЛІЯ РУДЕНКО, аспірантка кафедри менеджменту і права
**Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро**

Сільський зелений туризм є невід'ємною складовою туристичної галузі. Орієнтація на концепцію стійкого туризму та потреби туристів – це засадничий орієнтир для власників об'єктів розміщення та надавачів послуг у сфері сільського зеленого туризму. Одним зі способів підтвердження відповідності вимогам є процес інспектування та сертифікації за умови наявності стандартів [4].

Європейська федерація фермерського і сільського туризму – EuroGites, згідно з засадами сталого розвитку сільських територій, реалізує соціальну місію сільського туризму на принципах збереження традиційних умов життя і культури в сільських територіях Європи, а також утримування в належному, доглянутому стані природного простору, як місця проживання сільського населення, розвиток сільських територій, як альтернативи масового туризму, налагодження тісних зв'язків між містом і селом, сприяння культурного обміну між людьми з різних країн для їх кращого взаєморозуміння, пізнання, зміцнення миру на планеті [4].

EuroGites прийнято «Карту якості EuroGites». У ній стандарти гостинності згруповано в п'ять тематичних блоків: довкілля, облаштування кімнат, обслуговування місць розміщення й оточення, професійна підготовка надавачів послуг, безпека [4].

Динамічний розвиток сільського туризму в інших країнах Європи вимагає від українських виробників послуг посилень зусиль у сфері підвищення якості обслуговування і вдосконалення пропозиції [2].

Жорстка конкурентна боротьба на ринку туристичних послуг та дослідження потреб та вподобань клієнтів зумовлює необхідність деталізованого визначення пропонованих туристичних послуг, їх обсягу, стандарту технічного оснащення об'єкта та якості обслуговування. Тому впродовж декількох років в Україні тривала робота над створенням добровільної системи інвентаризації, реєстрації та категоризації сільської нічліжної бази [2].

В Україні питаннями розроблення стандартів та критеріїв якості в сфері сільського зеленого туризму опікується Спілка СЗТ України. Починаючи з 2008 в Україні запроваджується добровільна програма категоризації у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба». В 2017–2018 роках Спілкою було прийнято принципове рішення щодо розроблення стандартів організації України, які містять вимоги та критерії до добровільної категоризації як системи внутрішнього контролю якості у сфері сільського зеленого туризму, вимоги до компетенції

експертів – консультантів (аудиторів), умови використання Знаку та сертифікату, правила, процедури і періодичність оцінки відповідності самодекларованих садиб (об'єктів розміщення) вимогам стандарту [3].

В межах програми розрізняють чотири категорії: базова (найнижча), перша, друга і третя (найвища). Для присудження або підтвердження категорії садиба має відповідати вимогам, які в свою чергу мають 11 розділів: благоустрій території, приміщення загального користування, загальне технічне обладнання, вимоги до житлового фонду, технічне оснащення кімнат, умеблювання кімнат, санітарне обладнання, приміщення для надання послуг з харчування й допоміжні приміщення, послуги, вимоги до персоналу, вимоги до охорони навколишнього середовища. Для отримання знаку відповідного рівня садиба має відповідати:

- всім вимогам, зазначеним у категорії «Б»;
- 90% вимог у категоріях «1», «2» і «3» [1].

Однією з основних проблем категоризації агротуристичних господарств є необхідність урахування всього асортименту можливих видів атракцій, які можуть бути організовані під час відпочинку, тобто, постає питання як категоризувати різні види заходів чи відпочинкових атракцій, які важко піддаються вимірюванню (пр., особиста внутрішня культура власника садиби) [1]. Також, варто враховувати той факт, що сільський туризм має певні принципи діяльності (екологічність, альтернативність масовому туризму), і такі пункти як «WI-FI», басейн, телевізор тощо, для третьої категорії (найвищою), не повністю відповідають сутності та концепції діяльності даного сегменту туризму. Тобто, програма категоризації вимірює ступінь комфорту, але не повністю охоплює концепцію якості туристичної послуги в сільській місцевості.

Список використаних джерел:

1. Гапоненко Г.І., Парфіненко А.Ю., Шамара І.М. Сільський зелений туризм: навчальний посібник. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 178 с.
2. Кудла Н.Є. Сільський туризм основи підприємництва та гостинності [текст]: навч. посіб./ Н.Є. Кудла – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 152 с.
3. Офіційний сайт ГО «Спілка сільського зеленого туризму України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua>.
4. Сільський зелений туризм - Від роз'єднаних садиб то територіальних кластерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://issuu.com/ukraineards/docs/szt-book_web

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

КАРОЛІНА РУДНИЦЬКА, курсант взводу ФЕПБ 842

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

На сучасному етапі реформування найважливіших сфер економіки України, роль розвитку кооперативного сектора нашої держави важко переоцінити.

Взагалі, кооперація посідає одне із головних місць в системі сучасних пріоритетів розвитку українського господарства. У різних верствах державної влади, серед фахівців з аграрного бізнесу та вчених економістів кооперація все частіше розглядається як засіб підвищення ефективного функціонування аграрного сектору економіку, що у свою чергу, сприятиме розвитку економіки держави в цілому.

Кооперативи виступають як добровільні об'єднання громадян, в яких на меті стоїть спільне вирішення ними соціально-побутових, економічних та інших питань, які виникають у процесі функціонування. Кооперативи можуть створюватися у виробничій, споживчій та житловій галузях. Їх діяльність регулюється Господарським кодексом України.

Попри те, що існує безліч нормативно-правових актів, які покликані регулювати кооперативну діяльність, кожного року приймаються все нові акти, що повинні забезпечувати розвиток та ефективність регулювання у цій сфері. Безперервна законотворча діяльність свідчить про те, що дана проблема є актуальною і потребує всебічного аналізу та компонування нових методів та підходів до модернізації кооперації в Україні [1, с. 122].

Також, слід зазначити, що збільшення законотворчої ініціативи відображається не так на розвитку кооперації, як на бюрократизації процесу підтримки від держави та колосальному зниженні ефективності управлінського забезпечення з боку органів місцевого самоврядування. Будь-яка колізія і двояке трактування змісту закону створює гарне підґрунтя для корупції та виникнення проблем поширення кооперації.

Всезагальний розвиток кооперативного сектора економіки потягне за собою зміцнення багатокладності, ефективну реалізацію колективних форм власності, розширення кооперативних відносин в цілому, та швидкий темп зростання економіки в Україні. Якщо буде створено ефективно функціонуючий кооперативний сектор економіки, то це дозволить розкрити неймовірно великий потенціал аграрної сфери, також активізується діяльність споживчої кооперації, без проблем може бути створена доступна кооперативна кредитна система [2, с.10].

У процесі вдосконалення кооперативного сектора може виникнути ризик фінансового банкрутства багатьох кооперативів і особливо сільськогосподарських виробничих кооперативів. Така загроза у

сфері розвитку кооперативного сектора може бути спричинена наступними факторами:

- масштабне зменшення кооперативної діяльності в умовах не ефективної кооперативної політики;
- нехтування кооперативними принципами, організація та створення псевдокооперативів;
- слабка взаємодія кооперативів, не ефективне кооперативне співробітництво, яке спричинено недосконалістю організації та системи кооперативного управління;
- використання кооперації політичними силами у своїх цілях;
- великий рівень державного оподаткування, який знищує малі та середні кооперативи [3, с. 24].

Беручи до уваги все вищесказане, можна зробити висновок, що чинні в нашій державі організаційно-економічні та правові умови не те, що забезпечують, а навпаки, перешкоджають повноцінному розвитку кооперації в Україні.

Для подолання наявних проблем необхідно запровадити щодо кооперативів пільгове оподаткування і кредитування, що на початковому етапі сприятиме їхньому розвитку, також слід забезпечувати кооперативи дорадчою діяльністю на рівні органів місцевого самоврядування та їх взаємодію з закладами освіти й провідними господарюючими суб'єктами з метою підвищення кваліфікації працівників.

Список використаних джерел:

1. Довженко В.А. Роль обслуговуючої кооперації у розвитку сільськогосподарських домогосподарств. Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 121-125.
2. Зіновчук В.В. Чи очікувати Україні на кооперативний бум? Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 7-11.
3. Молдован Л.В. Загрози вітчизняному кооперативному законодавству та їх упередження. Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 20-24
4. Розвиток підприємництва і кооперації : інституціональний аспект : моногр. / Лупенко Ю.О. та ін.; К.: ННЦ ІАЕ, 2016. 432 с.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

В. СЕМЕНКО, студент гр. МгМТз-1-18

Науковий керівник Мельник Л.Л. к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На нашу думку, сучасний період розвитку сільськогосподарської кооперації характеризується наявністю таких проблем: - відсутній механізм управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського кооперативу та розподілом його результатів (не узгодженість у черговості наданні послуг кожному члену такого кооперативу та розподілу його прибутку, або збитку); - не узгоджене законодавство щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку в вищенаведених кооперативах; - не поширені консультаційні послуги щодо обслуговування економічної діяльності сільськогосподарських кооперативів; - не забезпечується необхідний контроль якості продукції членів сільськогосподарських кооперативів; 8 - відсутність реалізаційних цін на продукцію членів сільськогосподарських кооперативів вище ніж її собівартість з можливістю отримання прибутку та рентабельності діяльності; - відсутність диверсифікації діяльності вказаних вище кооперативів, що погіршує ефективність їх функціонування; - законодавчо не врегульований статус неприбутковості сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що реалізують продукцію своїх членів тощо. Вважаємо, що всі описані вище проблеми відображають відсутність перспектив у діяльності сільськогосподарських, насамперед, обслуговуючих кооперативів. Разом з тим виробничі кооперативи, можливо розвивати як прибуткові.

На наш погляд, вирішення всіх вищенаведених проблем можливо лише за умови розробки та ефективної реалізації Державної цільової програми розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні. Воно повинна базуватися на таких позиціях: - широка пропаганда в засобах масової інформації сільськогосподарської кооперації як одного з видів зайнятості для різних соціально-вікових груп населення (роз'яснення експертами на загальнодержавному та регіональному рівнях переваг, недоліків і перспектив розвитку даного напрямку фінансовогосподарської діяльності); - формування стратегії розвитку сільськогосподарської кооперації, в тому числі обслуговуючої, на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; 13 - залучення вищих навчальних закладів аграрного профілю до підготовки фахівців зі створення та розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; - залучення міжнародних фінансово-кредитних і неприбуткових установ до розробки та реалізації спільних проєктів розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в аграрному

секторі економіки; - розвиток дорадчих і консультаційних служб щодо відкриття та основних засад функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; - пошук і стимулювання створення ініціативних груп щодо організації фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, сприяння забезпеченню їх необхідною матеріально-технічною базою; - залучення та матеріальне стимулювання фахівців кооперативного профілю в аграрний сектор економіки; - визначення єдиного та оптимального законодавства щодо реєстрації, функціонування та оподаткування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; - призначення компетентних фахівців державних установ відповідальних за розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на всіх рівнях тощо.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Е. СОЛОМОНОВ, студент гр. МгМТз-1-18

Науковий керівник Мельник Л.Л. к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективний розвиток аграрного виробництва базується на наявності раціональних виробничих сільськогосподарських структур, які ґрунтуються здебільшого на приватній формі власності. Розвиток сільськогосподарського виробництва є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення потреб населення країни високоякісною аграрною продукцією, а також самих сільськогосподарських товаровиробників з метою організації продуктів харчування в достатній кількості та великого асортименту. Серед сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм значне місце посідають сільськогосподарські виробничі кооперативи. Сьогодні розвиток вітчизняної економіки формується в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, саме тому активізація кооперативного руху в аграрному секторі України є викликом на вимоги подальшого інтегрування у світову економіку. Розвиток сільських територій є пріоритетним напрямом реформування аграрного сектору, тому створення та функціонування громадських, професійних, неприбуткових організацій, діяльність яких спрямована на розв'язання соціально-економічних проб.

Сьогодні розвиток вітчизняної економіки формується в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, саме тому активізація кооперативного руху в аграрному секторі України є викликом на вимоги подальшого інтегрування у світову економіку. Розвиток сільських

територій є пріоритетним напрямом реформування аграрного сектору, тому створення та функціонування громадських, професійних, неприбуткових організацій, діяльність яких спрямована на розв'язання соціально-економічних проблем сільських територій, набуває особливого значення

Дивлячись на сучасний стан українського сільського господарства, можемо впевнено сказати, що кооперативи – це єдиний шлях аграрної реформи в Україні. Розвиток кооперативного руху в Україні міг би стати рушійною силою якісних змін не тільки в аграрному секторі, але й в країні загалом. Але для цього потрібні об'єднані зусилля селян, громадських організацій та представників влади. Профільні закони потребують оновлення, а сама ідея кооперації – більшого висвітлення та обговорення. Наявні в Україні організаційно-економічні та правові умови не забезпечують розвиток кооперативного руху на селі. Водночас об'єднання селян у кооперативи сприятиме ефективній реалізації ресурсного потенціалу сільського господарства за збереження робочих місць, соціальному розвитку сільських територій. Разом зі зміцненням фермерства та крупнотоварного приватного виробництва необхідно розвивати кооперативний рух на селі, який має стати фундаментом структурної перебудови сільського господарства. Таким чином, розвиток вітчизняної сільськогосподарської обслуговуючої кооперації сприятиме створенню якісно нових відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками, об'єднанню їх зусиль для вирішення економічних проблем, покращенню добробуту селян.

Список використаних джерел:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР. URL: zakon5.rada.gov.ua. 2. Держкомстат України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т. АЛЬОШИНА, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту

Національна металургійна академія України, м. Дніпро

На сучасному етапі розвитку, кадрова політика вважається однією з основних і дуже важливих складових корпоративної культури всіх сучасних підприємств незалежно від їх форми власності. Від гармонійної її побудови та ефективного застосування залежить ефективність роботи кожного окремого працівника та підприємства в цілому.

Проблемами кадрової політики присвячені роботи багатьох вітчизняних та закордонних вчених, але необхідно зауважити, що не дивлячись на величезну кількість праць, проблема її ефективного формування і сьогодні залишається актуальною.

В науковій літературі існують різні точки зору щодо визначення поняття «кадрова політика». Одна група вчених дотримується думки, що кадрова політика – це відповідна сукупність принципів, методів, та механізму з формування, відтворення, розвитку, використання, мотивації та стимулювання персоналу.

Інші вважають, що кадрова політика полягає у дотриманні напрямів роботи з кадрами і є набором основних принципів, що реалізуються кадровою службою підприємства.

Головна мета кадрової політики – забезпечення оптимального балансу процесів оновлення і збереження чисельного й якісного складу кадрів відповідно до потреб самої організації, вимог діючого законодавства та стану ринку праці. [1,с.356]

Як правило, процес формування кадрової політики в організації включає в себе три етапи: нормативний, програмний і етап моніторингу.

Метою нормативного етапу є контроль за координацією принципів і завдань персоналу з цілями і завданнями підприємства. На цьому етапі необхідно провести аналіз корпоративної культури, стратегії і стану розвитку організації, виявити можливі зміни цілей роботи з персоналом, проаналізувати вимоги до працівників, визначити можливості їх зростання та розвитку здібностей.

Метою програмного етапу є розробка напрямків вдосконалення кадрової політики відповідно до нових цілей, поточного стану

підприємства. Як правило, на даному етапі розробляють програми щодо добору персоналу через різні джерела, а також пакети тестів, опитувальних анкет відповідно до потреб підприємства для використання останніх при відборі та прийнятті на роботу.

На етапі моніторингу персоналу основною метою є розробка процедури для діагностики та оцінки кадрових умов. За допомогою такої діагностики проводять аналіз стану кадрового потенціалу, оцінку ефективності кадрових заходів, створюють алгоритм постійного моніторингу персоналу, програм оцінки, атестації та планування кар'єри.

На думку автора, для ефективного функціонування кадрової політики, підприємству необхідно інтенсифікувати зусилля у наступних напрямках роботи з персоналом:

- кадрове планування, як основа кадрової політики і стратегії підприємства щодо визначення потреб якісного та кількісного складу персоналу. Кадрове планування задає чіткі орієнтири, що стосуються професійної приналежності, кваліфікації і чисельності організації працівників, що вимагається;

- комплексний аналіз, який дозволяють оцінити ефективність роботи персоналу та розробити вимоги і критерії, відповідно до яких будуть аналізувати роботу персоналу та відбиратися майбутні кандидати на заміщення конкретних вакантних посад;

- політика стимулювання, яка дає можливість розробити систему стимулів, спрямованих на заохочення працівників до ефективного виконання професійних обов'язків та залучення нових кандидатів, що відповідають усім необхідним вимогам підприємства;

- система адаптації нових працівників до роботи в організації і до трудового колективу, що є невід'ємною складовою процесу пошуку і добору кадрів;

- безперервне навчання персоналу, яке є не лише системою продовження процесу добору й адаптації нових працівників, а й освоєнням ними компетенцій, необхідних для успішної роботи, виконання установок і пріоритетів, що складають ядро організаційної культури;

- дотримання принципів організаційної культури, як основного постулату щодо норм поведінки працівників, трудових цінностей та правил.

Таким чином, кадрова політика будь-якого підприємства має бути орієнтована на гармонійний розвиток працівника на робочому місці, набуття професійних навичок та компетенцій, забезпечення можливості просування по кар'єрних сходах, на створення сприятливих умов праці та впевненості в завтрашньому дні. Основною метою кадрової політики має бути забезпечення ефективного кадрового процесу, який би сприяв формуванню та оптимальному використанню кадрів для досягнення цілей підприємства, а також сталому розвитку економіки, політичного життя і соціальної сфери організації.

Список використаних джерел:

1. Кравченко О.О. Роль кадрової політики на підприємстві [Текст]/ Кравченко О.О // Економіка і суспільство - 2016.-№3.-с. 355-359
2. Корбут О.О, Федоряк Р.М Формування кадрової політики [Текст]/ Корбут О.О// Ефективна економіка - 2018.-№1.-5 с.
3. Ліннік І.М, Погребняк А.Ю Розробка кадрової політики як один з основних напрямів менеджменту персоналу підприємства[Текст]/ Ліннік І.М // Ефективна економіка - 2018.-№10.-5 с.

КЛІЄНТООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ІРИНА ВОЛОВИК, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Клієнтоорієнтований підхід є одним з обов'язкових елементів при розбудові стратегії в бізнесі. Але чи доцільно застосовувати його в сфері вищої освіти? Хто є справжніми клієнтами закладів вищої освіти? Які їх потреби? Які ціннісні пропозиції створює сучасний університет для своїх клієнтів та стейкхолдерів? Які інструменти бізнес-менеджменту можна використати в сфері освіти для оптимізації процесів управління та ефективних комунікацій з клієнтами?

Ринок освітніх послуг як і будь-який інший ринок, включає такі елементи: товар (освітня послуга), попит, пропозиція, ринкова ціна та конкуренція. Всі елементи мають свою специфіку та особливості, які формуються під впливом національних та глобальних трендів. Сучасний ринок освітніх послуг в Україні характеризується високим рівнем конкуренції між виробниками освітніх послуг: державними, комунальними, приватними ЗВО України всіх рівнів акредитації та іноземними ЗВО. Крім того, існує певна тенденція до посилення впливу товарів-замінників – професійних курсів, тренінгів, навчання від роботодавців на підприємствах тощо.

В той же час, на ринку можна спостерігати певну стратегічну групу ЗВО, які займають високі позиції в національних та міжнародних рейтингах і приваблюють клієнтів, орієнтованих на якість освітніх послуг відповідно до міжнародних стандартів. Як показали результати вступних кампаній 2018 та 2019, абітурієнти з високими балами ЗНО все частіше погоджуються на контрактну форму навчання, якщо не проходять на бюджетну форму, щоб навчатись в престижному університеті [1].

Отже, можна говорити про сегментацію ринку освітніх послуг, про різні портрети клієнтів та їх потреби.

«Клієнторієнтований підхід – це такий тип взаємодії з покупцем, який забезпечує додатковий прибуток і потік клієнтів завдяки глибокому розумінню й задоволенню їх потреб.

Орієнтація на клієнта дозволяє отримати додатковий прибуток плюс до основного. За рахунок надання якісних послуг і товарів, високого рівня сервісу, комфортних умов покупки і уважного ставлення до кожного покупця, компанія отримує перевагу на ринку і обходить конкурентів, націлених на заробіток і швидкий збут товарів» [2].

Прикро зазначати, але стратегії багатьох українських університетів можна назвати стратегіями виживання, і єдиною стратегічною метою для них є забезпечити певний контингент студентів. При цьому майже єдиний інструмент, який використовується в конкурентній боротьбі – нижча вартість послуг в порівнянні з конкурентами. Але очевидно, що така стратегія може призвести до задоволення єдиної потреби дуже вузького сегменту клієнтів, які в стратегічній перспективі не повинні стати основним пріоритетом університетів.

Якщо застосувати інше визначення клієнтоорієнтованого підходу, то можна сказати, що він фокусується на задоволенні тих потреб клієнтів, які мають довгострокову цінність [3].

Цікавою є сама етимологія слова клієнт. «Клієнт (від лат. *cliens*, від ранішого *cliens* — «той, що слухає») — багатозначний термін. Клієнт — у Давньому Римі вільний громадянин, який добровільно віддавався під заступництво патрона. Патрон усіяко сприяв своїм клієнтам, які, в свою чергу, під час виборів повинні були підтримувати кандидатуру свого патрона або його партнера» [4].

Якщо виділити головні ознаки клієнта, то можна перефразувати, що:

- з клієнтом потрібно говорити, комунікувати;

- клієнт довіряє своєму постачальнику і на основі цієї довіри формує лояльність до нього.

Такі характеристики вписуються в сучасні виклики, які стоять перед ЗВО: як привернути увагу клієнта; як побудувати довіру та віру в правильний вибір при вступі на освітню програму.

Важливим також є розуміння категорії клієнт та споживач освітньої послуги. Якщо клієнт, це той хто купує, оплачує послугу (батьки, роботодавці, самі студенти, держава через МОН України), то споживач – це той, хто використовує результати послуги (знання та компетенції) – студент, випускник, роботодавець.

Для формування більш чіткого розуміння клієнтоорієнтованого підходу в освітній сфері корисним буде використання інструментів з бізнес-менеджменту, а саме бізнес-моделей.

«Бізнес-модель логічно обґрунтовує, як організація створює, забезпечує та збільшує цінність» [5, с. 20]. Канва бізнес-моделі дозволяє виділити дев'ять структурних блоків, які візуалізують модель (рис. 1).

Ключові партнери	Ключові види діяльності	Ціннісна пропозиція	Відносини з клієнтами	Сегменти клієнтів
	Ключові ресурси		Канали	
Структура витрат		Потоки доходів		

Рис. 1. Канва бізнес-моделі [6]

Такий підхід був апробований та засвідчив переваги використання при розробці стратегії ДДАЕУ в 2019 році.

Список використаних джерел:

1. Вступ.ОСВІТА.UA: Найбільший бал ЗНО на контракт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/rating/vstup-osvita/59045/>.
2. ЩО ТАКЕ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ТА ЙОГО ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ag.marketing/klientoorientovaniy-pidhid/>.
3. Cross Vanessa. Customer Orientation Examples [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smallbusiness.chron.com/customer-orientation-examples-10201.html>
4. Клієнт. Матеріал з Вікіпедії - вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D1%96%D1%94%D0%BD%D1%82>.
5. Остервальдер Александер, Піньє Ів. Створюємо бізнес-модель. Новаторські ідеї для всіх і кожного / пер. з англ. Роман Корнута. – К.: Наш формат, 2017. – 288 с.
6. Макет бізнес-моделі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kiwka.com/wp-content/uploads/files/business_model_canvas_poster_ua.pdf.

НЕОБХІДНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Р. МИРОНОВА, к.е.н., доцент
КЗВО «ДАНО» ДОР»

Об'єктивними умовами становлення нового постіндустріального суспільства є розвиток науково-технічного прогресу і нового етапу науково-технічної революції, соціальні, економічні та структурні зрушення в господарській діяльності, обумовлені глобалізаційними процесами. Прискорюються темпи нематеріального накопичення, пов'язані зі зростанням якості трудових ресурсів. Основними інструментами формування людського капіталу в нових економічних умовах є знання та інформація. Тому економічна наука констатує появу нового напрямку економіки знань, який зосереджується на дослідженні цілісного процесу виробництва і відтворення робочої сили в діалектичній єдності його внутрішніх і зовнішніх факторів. До його суб'єктів відносяться інститути освіти і професійної підготовки, функції та значимість яких кардинально змінюються в умовах постіндустріалізму. Ця їх нова якість породжує масу проблем, пов'язаних з визначенням економічного статусу освіти, пошуком оптимального рівня інвестицій в цю сферу, значного підвищення їх ефективності. Новий системний статус освіти в сучасній економіці, різко змінив його системоутворюючі функції, вимагає розробки нових підходів до управління освітніми послугами.

Перехід України до постіндустріального, інформаційного суспільства, що відбувається відповідно до логіки глобальних тенденцій, має ряд істотних особливостей. Перша полягає в зміні політичної основи суспільства і форм власності. Друга – в зміні парадигми і аксіології освітньої діяльності. Аксіологічний злам, який переживається системою освіти, значно ускладнює організаційні та економічні процеси, що протікають в ній. В силу цих причин розвиток ринкових процесів в освіті відрізняється цілим комплексом гострих проблем. Сьогодні вітчизняній економічній науці належить знайти відповіді на такі питання:

- яким чином забезпечити економічну стійкість освітньої системи і її конкурентоспроможність за відсутності достатнього фінансування з боку держави;
- як більш ефективно використовувати результати наукових досліджень в умовах комерціалізації науки;
- як ефективно пристосуватися до транскордонної освіти, до використання нових форматів освітньої діяльності, в тому числі заснованих на використанні інформаційних технологій і практичного досвіду.

В даний час можна констатувати наявність серйозних трансформацій економічних відносин в сфері освіти в Україні. До них можна віднести зміну державної економічної діяльності в освітньому просторі, поява приватної ініціативи, проникнення іноземних партнерів. Це відбувається в ситуації, що відповідає визначенню «сфера освітніх

послуг», яка являє собою новий об'єкт цілеспрямованого регулювання, що активно розвивається.

Реформування системи освіти виявило нагальну потребу теоретичних напрацювань з цієї практики. Вказана обставина знаходить своє відображення в необхідності створення адекватних методологічних інструментів аналізу соціально-економічних процесів і явищ в освіті.

Теорія повинна мати можливість і засоби охоплення вихідного різноманіття об'єкту, що розглядається, включаючи фундаментальні причини появи та розвитку. Такі властивості характерні для інституціоналізму, який виступає в даному випадку найбільш відповідною методологічною основою дослідження проблем сфери освіти. З його методологічних позицій освіту можна розглядати як єдність двох сторін ресурсно-технологічної та інституційної. З першої сторони освіта постає у вигляді системи способів поєднання ресурсів для виробництва культурно-інтелектуальних благ і послуг. Інституційний аспект освіти – це механізм соціального упорядкування економіко-освітніх дій. При інституціональному баченні економічна сторона освітньої діяльності розуміється ширше, ніж просте функціонування якогось господарського механізму, планового або ринкового. І централізоване планове і ринкове господарювання постають в цьому випадку тільки способами соціального упорядкування економічних дій людей, заснованих на рольових відносинах.

Інституційний підхід до освіти дозволяє представити її як стійку форму організації суспільного життя і спільної господарської діяльності, мета функціонування якої – виробництво людського капіталу, внаслідок чого інвестиції в фізичний капітал усіх галузей економіки повинні спочатку плануватися в поєднанні з супутніми освітніми інвестиціями. З метою забезпечення соціально-економічної рівноваги необхідно вирішити проблему знаходження оптимального рівня (фінансування освіти) інвестицій в освіту, який буде сприяти економічному прогресу суспільства.

Інституційне бачення представляє освіту як системний комплекс, що включає «сукупність осіб і установ, наділених владою і матеріальними засобами для здійснення певних норм і принципів, соціальних функцій і ролей, управління і соціального контролю, в процесі яких здійснюється навчання, виховання, розвиток і соціалізація особистості з подальшим оволодінням нею професією, спеціальністю, кваліфікацією». Сказане дозволяє побачити не тільки багатофункціональність системи освіти, а й підкреслити його контрольну-керуючу роль, яка, безумовно, повинна здійснюватися в руслі загальнодержавної політики, спрямованої на стабільний розвиток всіх громадських підсистем, в тому числі і неекономічних, а також забезпечення громадянського миру, прав і свобод особистості.

Оскільки знання і освіта є стратегічний ресурсом, є суспільним благом, вони мають соціально-значимий характер, остільки головна роль в їх розповсюдженні належить самому суспільству в особі держави. У зв'язку з цим постає проблема пошуку оптимального поєднання приватного і громадського фінансування освіти, що залежить від двох

параметрів – рівня платоспроможного попиту на освітні послуги та рівня відтворення інтелектуального потенціалу, необхідного для сталого розвитку суспільства і держави. Тому стимулювання приватних інвестицій в освіту має бути ув'язано з заходами щодо розвитку масового платоспроможного попиту на освітні послуги.

Підключення приватних джерел фінансування має відбуватися не з метою скорочення громадського освітнього бюджету, а для пошуку додаткових засобів його поповнення, а також для адресного фінансування, що дозволяє компенсувати фактичну нерівність освітніх можливостей окремих верств населення. Однак, перехід до приватної освіти не гарантує вирішення цих проблем. Освіта повинна залишитися в соціальному секторі, але застосовувати ринкові принципи управління відтворенням людського капіталу. З цієї причини всі зміни в освіті починаються зверху, тобто зі зміни правил.

Експансія ринкових відносин в освітнє середовище двоїста. З одного боку, вона виступає як стимул зростання виробництва, а з іншого боку, як засіб впровадження спеціалізованого економічного інструменту – ринкової угоди в таку сферу, яка історично покликана відтворювати культуру, гуманізм, здатність до узгоджених дій, тобто всього того, чому важко знайти економічний еквівалент. Закономірним є питання про масштаби ринкової експансії в сферу освіти, щоб вона не втратила якості інструменту, що відтворює, з одного боку, здатність людей до інтеграції, а з іншого, – свою інтегрованість в економічний механізм, що найбільш адекватно забезпечує його розвиток.

Основними рисами, що характеризують ядро сучасної освітньої концепції, виступають типові прояви різних підходів, що становлять фундамент сучасної системи освіти. Перш за все, освітня концепція націлена на оволодіння інформаційними технологіями збору, зберігання і обробки інформації, що дозволяють генерувати нові знання, а не просто на оволодіння інформацією, що призначена для впливу на технологію.

Звідси виникає необхідність переходу до формування компетенцій, які є ключовою умовою можливості працювати з інформацією як з сировиною, використовуючи для цього інформаційні технології.

Другою істотною характеристикою концепції сучасної освіти постає загальна залежність освітніх процесів від інформаційно-технологічних факторів. Оскільки інформація є інтегральною частиною будь-якої людської діяльності, остільки інформаційні технології формують всі процеси індивідуальної і колективної освіти.

Третя риса концепції освіти пов'язана з базовою структурою інформаційної економіки, яка зумовлює процеси формування мереж і в системі освіти. Мережева логіка сукупності відносин суб'єктів і структур освіти, обумовлена мережевою логікою інформаційних технологій, що породжує, в свою чергу, нові форми існування, освоєння і застосування знань.

Гнучкість освітнього процесу виступає четвертою відмінною рисою сучасної освітньої концепції. Вона знаходить своє втілення в таких

явищах, як самостійність студента у виборі траєкторії освіти, дистанційна взаємодія суб'єктів освіти, розподіл у часі формування компетенцій і т.п.

Синергетичність і можливість взаємо освіти складають п'яту характерну рису концепції освіти інформаційної епохи. У діяльності вищих навчальних закладів спостерігаються різноманітні синергетичні ефекти. Студенту в умовах доаудиторної самостійної роботи, забезпеченої електронним супроводом навчального матеріалу, завжди доступна проблемне (професійне) середовище, і в цьому сенсі, його реакція на проблему публічна. Відбувається зближення моделей реальності, цілей, точок зору, бачення проблеми.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМИ РІЗНОМАНІТТЯ ЗРАЗКІВ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ У СВІТІ

Т. РАДІОНОВА, аспірант

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Зважаючи на активну та зростаючу позицію України у міжнародній освітній співпраці, особливо у межах Болонського процесу та інтеграції українського сучасного освітнього простору, а також під впливом посилення експорту освітніх послуг, велику увагу на сьогодні приділено проблемі удосконалення процедури експертної оцінки та визнання іноземних документів про освіту. Відомості про здобуту освіту входять до обмеженого кола об'єктивних, що мають юридичну силу характеристик особистості кожної конкретної людини, на яких значною мірою ґрунтується його соціальний статус. Ці відомості певним чином фіксуються в документах про освіту, які представляють собою конкретизовану форму підтвердження факту отримання освіти, професійної підготовки або підвищення кваліфікації. Обов'язковою ознакою документів про освіту є їх офіційний характер.

Як відомо, системи освіти в усіх країнах світу в цілому контролюються державою і керуються в своїй діяльності загальними державними нормативами, обов'язковими для виконання всіма навчальними закладами. До числа найважливіших серед єдиних, що встановлюються державою, нормативів відносяться рівні освіти, відповідні завершення певних етапів навчання або підготовки. Документи про освіту є, таким чином, офіційним підтвердженням, що освіта, отримана конкретною особою, відповідає прийнятим в даній країні вимогам до отримання кваліфікації встановленого рівня.

Це обумовлює застосування в усьому світі жорсткої регламентації форми і змісту документів про освіту, яка підкріплюється також історичними традиціями. Існуючі в багатьох країнах приватний характер або автономія деяких типів навчальних закладів не суперечать цим загальним положенням. Так, наприклад, наявні в західних країнах приватні середні школи видають своїм випускникам ті ж свідчення і на тих же умовах, що і державні школи. Аналогічним чином повністю або

частково автономні університети зобов'язані при видачі дипломів керуватися тими ж стандартами, що й державні заклади вищої освіти аналогічного рівня і профілю, хоча форма самих дипломів може відрізнятися.

Виняток з цього правила становлять окремі типи навчальних закладів професійного або вузькоспеціального характеру, які видають документи, не обов'язково відповідні офіційним зразкам. В першу чергу, це стосується документів про проходження різних форм стажувань і підвищення кваліфікації, які стають все більш різноманітними в даний час, так що їх повна об'єктивна класифікація за рівнями важко здійсненна і мало доцільна. Ці документи зазвичай розглядаються не як підтвердження отримання певного рівня освіти, а як свідчення про вдосконалення наявного освітнього потенціалу.

Разом з тим в ряді країн є навчальні заклади, як правило, приватні, які відносять себе до навчальних закладів того чи іншого рівня, але не мають на цей рахунок офіційного визнання, основною формою якого в більшості країн є акредитація. У цьому випадку документи, що видаються подібними навчальними закладами, не мають статусу національних документів про освіту і не дають їх власникам тих прав, на які вони могли б претендувати, якби мали офіційно визнані документи.

В даний час в світі налічується близько 200 оригінальних національних систем освіти – на кількість незалежних держав. Якщо ж врахувати той факт, що в країнах з конфедеративним і федеративним устроєм організація освіти в різних регіонах цих країн часто здійснюється по-різному, то наведену вище цифру слід збільшити, як мінімум, на 10%. В системі освіти будь-якої країни передбачається підсумкова атестація випускників по завершенні програм 2-го і 3-го ступенів загальноосвітньої підготовки і програм професійної підготовки, що має не менше 3 рівнів. Таким чином, якщо припустити, що кожному рівню освіти в кожній країні відповідає хоча б один випускний документ, що відрізняється від документів для інших рівнів, то мінімальне число таких «базових» документів перевищує 1000.

Насправді реальна структура рівнів освіти, особливо його професійного сектора, в більшості країн включає в себе різні підрівні з більш-менш великим набором типів і видів освітніх установ різного професійного профілю і різних форм власності. Як правило, для кожної окремої категорії навчальних закладів характерні освітні документи певної форми і змісту, які, в свою чергу, періодично оновлюються в ході безперервного реформування та модернізації систем освіти.

Також однією з особливостей є проголошена у більшості країн світу автономія закладів вищої освіти, яка поширюється, в першу чергу, на елементи зовнішньої атрибутики, до яких відноситься форма дипломів і додатків. Це пов'язано також з відсутністю в цих країнах єдиного механізму акредитації ЗВО, внаслідок чого офіційне визнання в цих країнах освітніх програм та виданих документів не обумовлене вимогою отримання свідоцтва про державну акредитацію, як це має місце в Україні. Зрозуміло, майже у всіх країнах в тому чи іншому вигляді проводиться

акредитація ЗВО, однак її механізми (часто альтернативного змісту), не передбачають випуск акредитованими закладами вищої освіти дипломів стандартної форми, залишаючи вирішення питання про їх вигляд на розсуд ЗВО, що, в свою чергу, й приводить до великого різноманіття використовуваних зразків у світі освітніх документів та вимагає рухомого сучасного вдосконалення процедури визнання освітніх документів у разі їх застосування за межами країни отримання.

Список використаних джерел:

1. Збірник нормативно-правових документів з питань організації навчання іноземців та їх перебування в Україні. – УДЦМО МОН України, Київ. – 2016. – 373 с.
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/viznannya-inozemnih-dokumentiv>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://info.edbo.gov.ua/edu-documents/>
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

МОНІТОРИНГ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ЛЮДМИЛА ШВИДУН, завідувач навчально-методичної лабораторії моніторингу якості освіти та ЗНО
**КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради м. Дніпро**

У мінливих умовах функціонування різних систем засобом подолання нестачі інформації при прийнятті управлінських рішень стає моніторинг, який полягає в постійному відстеженні об'єкта управлінської діяльності, аналізі його стану й зіставленні із заданими еталонами або цілями, прогнозуванні можливих змін станів об'єкта з метою надання управлінських впливів, спрямованих на поліпшення якості об'єкта. Застосування моніторингу в різних сферах діяльності аналізується в роботах Є. Антосенкова, А. Бичкова, І. Галяминої, С. Горбаткова, Л. Грибанової, В. Гудкової, Г. Єльнікової, Т. Козлової, В. Левашова, Т. Лукіної, Н. Морозової.

Моніторинг може розглядатися як: 1) спосіб дослідження реальності, що використовується в різних науках; 2) спосіб забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності через надання своєчасної та якісної інформації.

Зміни, що відбуваються у системі освіти, потребують не лише переосмислення завдань школи, але й оновлення управління школою. Сучасний освітній заклад сьогодні – це складна система, що

розвивається. Одним із механізмів, який сприятиме модернізації управління, контролю якості освіти та розвитку закладу є моніторинг.

Отже, моніторинг є складовою управління якістю освіти, без якісного моніторингу немає якісного управління.

Формування нової філософії освіти вимагає також проектування розвитку педагогічних працівників, оскільки розвиток персоналу - це найважливіша і складова процесу надання якісних освітніх послуг. У міру того як змінюється освітня діяльність потрібні постійні зміни в моделях поведінки персоналу, а відтак – моніторинг розвитку педагогічного персоналу. При його здійсненні акценти потрібно робити на таких векторах, а саме: перший - це кількісний розвиток персоналу (в умовах значного безробіття, коли є можливість вибирати з великої кількості претендентів, зростаючої значущості набуває зовнішня мобільність співробітників, в порівнянні з внутрішньою [1]); другий - це навчання і підвищення кваліфікації [2]; третій - розвиток спільної діяльності; четвертий - саморозвиток, або безперервний розвиток здібностей співробітника. По суті, це компроміс між здібностями працівника, вимогами професії до працівника і потребою ринку до робочої сили; п'ятий - розвиток кар'єри.

За своєю внутрішньою будовою моніторинг поєднує три важливі управлінські компоненти: аналіз, оцінку й прогнозування процесів в освіті; сукупність прийомів відстеження процесів в освіті; збір і обробку інформації з метою підготовки рекомендацій щодо розвитку досліджуваних процесів і внесення необхідних коректив.

Моніторинг ґрунтується на цих компонентах, але не замінює жоден з них, оскільки не може бути ні контролем, ні експертизою, ні системою інформаційного забезпечення. Без функціонування в навчальному закладі всіх цих напрямів діяльності організація моніторингу неможлива.

Моніторинг в освіті – категорія педагогічна й управлінська, оскільки він не копіює загальні положення теорії інформації, а переводить їх на мову педагогіки, психології і управління. Соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що саме він служить головним засобом контролю й обліку передачі соціального досвіду (змісту освіти) підростаючим поколінням.

Управління процесом освіти в навчальному закладі засноване на знанні того, як протікає освітній процес. Для цього служить система освітнього моніторингу - постійного відстеження ходу освітнього процесу з метою виявлення й оцінювання його проміжних результатів, факторів, а також прийняття рішень щодо регулювання й корекції освітнього процесу.

Для управління освітнім процесом необхідно мати систему отримання інформації щодо його результативності, щоб бачити відхилення або динаміку в цьому процесі. Моніторинг не обмежується виявленням відхилень від певних норм (стандартів). Освітній моніторинг припускає оцінювання самих норм. А це означає те, що моніторинг може розглядатися як механізм корекції освітніх і управлінських цілей і шляхів їх досягнення.

Щоб освітній моніторинг на шкільному рівні став реальним фактором

управління, його потрібно організувати таким чином, щоб він виконував конкретні функції.

У практичній діяльності керівника провідними залишаються класичні функції управлінської діяльності (планування, організація, коригування, прийняття управлінського рішення, облік, контроль та аналіз). Поряд із ними сьогодні використовуються модернізовані (оновлені) функції: прогноуюча, консультативна, діагностична, політико-дипломатична, управлінська (менеджерська), педагогічна.

Результати моніторингу можуть бути використані для визначення шляхів реалізації завдань **в управлінській діяльності** (модернізація системи управління, оптимізація системи моніторингу якості освіти, здійснення диференційованого підходу до роботи з різними категоріями педагогів, запровадження методів і принципів стратегічного управління розвитком навчального закладу); **в організації освітнього процесу** (вирішення завдань інтеграції освітнього процесу в глобальний інформаційно-освітній простір, удосконалення інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу, здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку особистості, дослідження можливостей взаємодії вчителів та учнів, визначення видів діяльності та методів організації навчальної взаємодії); **в організації системи підвищення професійної майстерності педагогів** (поновлення теоретичних знань шляхом самоосвітньої діяльності, методичних семінарів, тренінгів, майстер-класів тощо, підвищення компетентності вчителів та їх професійний розвиток).

Список використаних джерел:

1. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями / Л.М. Калініна, Т.Д. Капустеринська. - Х.: Основа, 2007. - 96 с.

2. Пяткіна Н.Є. Поняття розвиток персоналу і проблеми моделювання його розвитку // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.lib.socio.msu>.

3. Уотермен Р, Томас Дж. Питерс В поисках эффективного управления. М.: Прогресс, 1986 – 254с.

4. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html>.

5. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом / Є.М.Хриков. - К.: Знання, 2006. - 365 с.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет виступив як один із організаторів 7-ї Науково-практичної інтернет-конференції **«Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації»**.

Форма проведення конференції, – дистанційна. Конференція проходила з 7 по 9 листопада 2019 року. За результатами роботи підготовлено збірник Матеріалів конференції.

Конференція проводилась з метою висвітлення передових науково-практичних результатів досліджень, отриманих у галузі менеджменту. Конференція покликана стимулювати обмін ідеями та тематичною інформацією між українськими та закордонними вченими, представниками наукового та виробничого середовищ, слугувати джерелом інформації про сучасний рівень наукової роботи для студентів та аспірантів.

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

- 1.** Актуальні проблеми менеджменту в умовах глобалізації
- 2.** Сучасний стан та шляхи розвитку менеджменту в Україні
- 3.** Напрями розвитку публічного управління
- 4.** Економіко-організаційні аспекти розвитку кооперації в Україні
- 5.** Інноваційний розвиток сучасного освітнього менеджменту
- 6.** Сучасні тенденції розвитку філософії освіти

Електронна адреса Організаційного комітету
confdsau@gmail.com

Всього, під час конференції, із 84 доповідями виступили 114 учасників, які представляли наступні організації:

- **Польща**

- Lodz University

- **Росія**

- Псковский государственный университет

- **Україна**

- Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- Дніпровська академія неперервної освіти
- Національна металургійна академія України
- Український державний хіміко-технологічний університет
- Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна
- КПНЗ «МАНУМ» ДОР»
- Херсонський державний аграрний університет
- Полтавська державна аграрна академія
- Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
- Верховівський сільськогосподарський коледж Вінницького національного аграрного університету
- Донецький національний університет імені Василя Стуса